

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.—
Pe 3 luni . . . 7.—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40.— franco

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRATIA.
Strada Zrinyi N-rul 11a

INSERTIUNILE
se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se în-
napoiază.

Politica externă a României și Români din Austro-Ungaria

Arad, 5 Noemvrie.

Printre criticii atitudinii de expectativă țară mobilizare a României, sunt mai întâi aceia cari socot că mobilizarea și-ar avea nu numai înțelesul în aceste momente, dar și folosul ei față de desfășurarea, orișicare ar fi ea, a evenimentelor. — Ca un răspuns, cel mai greu și mai cu autoritate ce s'ar fi putut da acestor critice, vin declarațiile Regelui României făcute deunăzi în audiența pe care a acordat-o consilierului imperial austriac Lichtenstaldt, și pe cari le publică ziarul „Neus Wiener Tagblatt”: — „România n'a mobilizat, deși a fost îndemnată la aceasta din mai multe părți. N'am mobilizat, deoarece aceasta n'ar fi fost de nici un folos pentru România, — în schimb ne-ar fi costat foarte mult: câte un milion pe fiecare zi. Apoi, oricum s'ar fi desfășurat evenimentele, România, în cazul unei mobilizări, și-ar fi atras în chip cu totul inutil ura tuturor slavilor. — Faptul că populația Bulgariei va spori până la 6 milioane. — a adăugat apoi Regele Carol, — nu poate însemna nici o primejdie pentru România”...

Toate acestea, bineînțeles, în ce privește atitudinea de până acum a României. Ce va aduce însă ziua de mâine nu se poate ști; — destul e să se știe că România este într'o astfel de situație, și militară și financiară, încât pentru ea mobilizarea, la caz de nevoie, nu este o problemă ce să nu se poată rezolva

foarte ușor și foarte repede... Totul atârână de desfășurarea evenimentelor, — iar aceasta, a adăugat Regele României, — atârână foarte mult de atitudinea Austriei...

Dar, până să se mai desineze în alt chip desfășurarea aceasta a evenimentelor, să ne mai ocupăm un moment și de alte critice cari se aduc politicii din afară a României, — și anume de unele critice cari ne privesc și pe noi, Români din Austro-Ungaria.

În ziarul *Universul*, profesorul universitar N. Basilescu a publicat zilele acestea mai multe articole despre „Idealul Românilor și politica lor”. În unul din aceste articole se ocupă și de atitudinea Românilor din țară față de situația tristă și de suferințele grele ale noastre, celor de aici, și zice între altele:

— „Soarta Românilor de peste Carpați ne-a devenit indiferentă: pot merge la temniță frații și surorile noastre, pot fi ei amenințați în însăși viața lor națională prin legile draconice ce pe fiecare zi se făuresc în contra lor, — nimic nu ne mai mișcă, — ne-am blazat!”

Dar apoi continuă:

— „La acest trist rezultat, trebuie să recunosc, datoria mă obligă să o fac, au contribuit și frații noștri de peste Carpați prin politica lor, și internă și externă...”

Cum? Trebuie să dăm toată atenția celor ce spune în această privință un profesor al universității din București, care fără îndoială nu exprimă numai păreri și puncte de vedere personale, ci și le formulează evident în conglăsurire cu cel puțin o parte a opiniei publice din România. Deci:

— „În luptele lor interne, — zice dl pro-

fesor N. Basilescu, — ei s'au arătat inferiori Idealului național... În raporturile lor cu noi ei nu au jucat nici odată pe față un joc franc și deschis, — niciodată nu ne-au lăsat să sperăm că oricând Transilvania, Banatul, Maramureșul s'ar putea alipi la România — ba din contra, prin toate actele lor, prin toate vorbele lor, ei ne-au întărit și mai mult în credința ce, încă dela 1848, ei în inimile noastre au împlântat, că Idealul lor stă la Viena, — la picioarele Tronului Habsburgic, — iar nu la București, sub cutele Tricolorului național...”

Și dl prof. N. Basilescu citează ca dovadă și unele spuse ale fruntașilor noștri politici de aci. — „Voiu cita, zice d-sa, mărturisirea însăși a doctorului Rațiu: — Intrebat de unul dintre oratorii ce-l sărbătoriau acum câțiva ani la banchetul din palatul Vernescu, dat în onoarea lui și a părintelui Lucaciu, asupra speranței noastre de a-i vedea odată alipiți la Marea Românie, el a spus, fără înconjur, că „încă nu s'a înălțat până la a concepe această idee”....

Concluzia tuturor acestora: Sunt zadarnice, chimerice speranțele din partea aceasta, până ce Români de aci nu vor declara *sus și tare*... înțelegeți ce. Căci numai atunci România ar putea fi îndemnată la o politică pozitivă, la o politică de acțiune, în locul politicii de negațiune, de resemnațiune pe care o practică astăzi, — „politică sterilă și plină de primejdii pentru viitorul nostru...”

Iată ce vom zice noi la toate acestea: — Nu se putea ilustra mai bine, de cum o face dl prof. N. Basilescu, situația cum nu se poate mai grea, mai inestricabilă, în care ne aflăm

„Crucea roșie”

De Al. Ciura.

S'au prăbușit zăgazurile, ce ocerotiau până acum pacea șubredă a statelor din Balcani.

Picur de picur, s'a adunat tot mai multă amărăciune, și când zăgazurile n'au mai putut să suporte atâta potop, au troznit din încheieturile opintite, lăsând drum liber valurilor înfuriate, cari se rostogoliau acum, cu un muget de pierzanie.

În urletul lor clocoția ura suprimată de veacuri; fanatismul închinătorilor lui Mohamed, cu însuflețirea creștinilor, cari nu mai puteau suporta genunchele omoritor al păgânului.

Zarea s'a încins ca de un incendiu îngrozitor, și prin fumul necăcios de salitru, răzbătea răpăitul puștilor, bubuitul tunurilor, apoi — ca o acompaniare a acestei muzici macabre — s'au ziau gemete, și trupuri ciuntite se zbăteau în valurile de nori și de sânge, mușcând cu dinții țărina...

De unde pornirea aceasta animalică, ce înfuriază deodată niasele, smuțându-le ca pe niște fiare flămânde, să se sfișie cu dinții și să-și verse imprumutat, sângele?

După atâtea veacuri de civilizație, omenirea a căzut de acord, că cel mai înalt bun al acestei lumi este: viața

Se prăbușește un vapor izbit de un munte de

ghiață, astrucând sub ruinele lui sute de vieți; se surpă o mină de fer, omorînd două sute de oameni; un incendiu îngrozitor seceră fără veste atâtea victime — și inima ni se srtînge, urmărind, în ziare, cu mila și neîfătărită durere amămintele catastrofei.

Capetele încoronate și prezidenții republicilor, schimbă cu acest prilej depeși de condolență și nimănui nu i-ar trece prin mințe, să spună, că acest schimb de scrisori e numai un act de politeță.

Nu; capetele încoronate înțeleg azi, ca și poporul de sub oblăduirea lor, că cea mai scumpă comoară a statelor și a indivizilor este: viața.

E firească deci oroarea și mila, ce ne cutremura, când cetim despre atâtea vieți de oameni, în câteva clipe de urgie.

Și acum?

Cetim știrile de pe câmpul de luptă: sute și mii de vieți se sting într'o singură zi, și capetele încoronate nu-și mai trînit scrisori de mângâiere, și sufletul nostru pare mai puțin senzibil și el, ca scutit de o platosă a neîndurării.

„Așa e la bătaie”, a zis poetul, și noi ne împăcăm pe jumătate cu acest gând posomorît și ne gândim fără multă emoție la cele câteva zeci de mii de oameni, cari vor mai cădea încă, sau vor rămânea schilavi pentru tot restul vieții, la cea mai frumoasă vârstă a lor...

Așa e la bătaie!

Toata ființa noastră se schimbă atunci, gândul se sălbătăcește și din adâncul firii noastre se trezesc simțuri necunoscute: setea de sânge, de omor, de răzbunare.

Cine știe de câtă vreme au durmit aceste simțuri în noi și în părinții noștri?

Poate de veacuri multe, când eram sălbateci și când străbunii omenirii se sfășiau ca fiarele din codru, pentru o bucată de pământ, pentru un pumn de hrană.

Simțurile aceste animalice dorm veacuri de-a rândul și vine apoi o scântele pribeagă și le aprinde deodată cu bobotaie.

Și vin savanții sociologi și constată, că descărcarea acestei urgii e tot așa de necesară ca și deschiderea unei artere, când ai prea mult sânge, sau când sângele e bolnav. Și dovedesc cu date statistice, că cu tot numărul victimelor, după războaie fața țării se schimbă înspre bine și că tocmai răirirea locuitorilor, departe de a însemna o pierdere în politica economică, este deadreptul: un câștig.

Pământul e mai puțin împărțit; cei rămași în viață devin mai bogați și întregă țara, după ce a trecut prin orgiile sângeroase ale luptei, se calmează, ca după un acces de boală, și își vede liniștită de afaceri.

Animalul din om și-a îndestulat setea de sânge și acum se odihnește iarăși în tihnă, o vreme îndelungată.

noi, Românii de aci. Pe de o parte suntem bănuți și acuzați de „gravitare în afară”, urmăriți, strâmtorați și loviți din cauza acestor bănuțeli și acușări, pe de altă parte ni se ia în nume de rău că nu manifestăm „sus și tare” o asemenea gravitare... Unii ne acușă că suntem „iredentiști”, — iar alții ne acușă că... nu suntem!

Aceasta trebuie să fie prima reflecție melancolică ce ne sugerează manifestarea unor vederi ca acelea, cărora le dă expresie dl prof. Basilescu prin popularul ziar din București... Dar ele merită o adâncire mai de aproape și mai multe comentarii din partea noastră, și pornite nu numai din sentimente, dar și din raționamente, asupra cărora ar fi bine să-și îndrepteze atențiunea și alții.

Sosirea M. Sale monarhului la Budapesta. Ieri, la orele 5 d. a., a sosit M. Sa la Budapesta, pentru a lua parte la deschiderea delegațiunilor. Pe tot drumul, dela gară până la castelul regal din Buda, un puternic cordon militar tras pe ambele laturi ale largilor bulevarduri, fusese postat spre a preveni orice fel de turburări. În dosul cordonului militar mulțimea de cetățeni manifesta pentru votul universal și în contra regimului Tisza-Lukács. Incidente remarcabile nu s'au întâmplat. Atât doar că vre-o câțiva aderenti de ai săcuiului Nagy György secondati de un număr neînsemnat de muncitori au început să strige la apariția trăsuri regale: „Trăiască egalitatea! Trăiască republica!” A intervenit însă numai decât poliția, arestând pe cei mai gălăgioși dintre turbulenți.

Delegațiunile și opoziția ungară. După cum am anunțat la timpul său, astăzi își ține delegațiunea ungară prima ședință plenară. Partidele din opoziție s'au întrunit aseară în conferință comună și după o scurtă discuție asupra atitudinii ce o vor lua față de delegațiuni, au primit următoarea motiune propusă de contele Apponyi:

Opoziția unită declară din nou că alegerea delegațiilor s'a făcut în mod ilegal și așa ei nici nu pot aduce hotărâri valide. Alegerea lor e ilegală fiindcă s'a făcut după ce detentorii puterii au scos cu forța brachială opoziția din cameră. Opoziția protestează ca delegații guvernamentale să discute și să aducă hotărâri asupra chestiunilor comune. Opoziția hotărăște să se constituie în ședință plenară și să-și precizeze vederile asupra tuturor chestiunilor actuale, interne și externe, cari preocupă opinia publică.

Ori cum ar fi, războiul e totuș o barbarie, și avantajele ce ni le dă, reclamă mii de vieți; lasă în urma lui văduve și orfani și un număr imens de schilavi, cari nu se vor putea hrăni cu penzia neînsemnată, ce vor lua, nici cu decorația de aur, ce le atârnă pe bluza decolorată și zdrențuită.

În aceasta deslănțuire a patimilor, în aceasta rămășiță de barbarie, ce iese la iveală din când în când — cu toată pretinsa noastră civilizație! — se amestecă și o notă umanitară, ca o rază de soare într'o mocirlă.

E gestul frumos al societății „Crucea roșie”, care pornește pe urma măcelului, adună trupurile celor căzuți, le leagă rănile; iar celor ce nu le mai poate ajuta, le închide ochii, le încrucează mâinile pe piept și le aprinde lumina de ceară, la căpătâi.

Cetesc înduioșat plecarea celor dela „Crucea roșie” din țara noastră și de aiurea, la câmpul de luptă. A fost deajuns o singură depesă și ostașii crucii și-au adunat bagajul: medicină, bandaje, paturi, cearsafuri, alimente și au plecat la Belgrad și la Sofia, ca de acolo să fie trimiși în imediata apropiere a câmpului de luptă, în bătaia gloanțelor.

Steagul alb cu crucea roșie în mijloc va fâlfâi deasupra spitalului ambulant, ocrotind de urgență dușmănoasă acest locaș, în care se lucrează în numele umanismului și al crucii. Noaptea, când steagul nu se mai vede, se aprinde o lampă uriașă cu acelaș simbol al crucii roșii.

Prigoniri în Săcuime.

In legătură cu episcopia gr.-cat. maghiară

Primii martiri ai atentatului

— Dela corespondentul nostru special. —

Săcuime, 4 Noembrie n.

Episcopia ungurească gr. cat. se ridică iarăș tot mai mult la suprafață, căci se apropie sorocul care va înghiți o mulțime de sate și biserici românești, cu zeci de mii de credincioși. Această nouă „instituție” a ideii de maghiarizare e funestă pentru toată provincia metropolitană română gr. cat., dar nicăiri nu se simt mai adânc și mai dureros roadele ei ca la periferii. Cu deosebire simțim noi, cei din Săcuime, viitorul vicariat al Hajdudorogului, ce urmări dezastruoase va avea pentru biserica noastră și elementul românesc.

În Săcuime, ce-i drept, mai mulți preoți, sau chiar protopopi, crezuți ai noștri, s'au bucurat din adâncul inimii, de noua stea răsărită dinspre malurile Tisei. Și sunt dintre dânșii, cari astăzi „dânțuiesc” în sufletul lor, de bucuria marelui noroc ce i-a ajuns.

De aceștia nu ne pare rău, fie fericiți și veselească-se în valorile patriotice ale Hajdudorogului lor. Dar avem în acestea părți o seamă de sate, cari sunt atât de românești și de conștiente, încât nu s'ar întâlni asemenea nici pe malurile Murășului sau ale Târnavelor. Peste munții Borsecului spre Moldova este comuna Corbu, apoi Bilborul, Tulgheșul, Bicazul, curat românești. Apoi, între cele luate pentru Hajdudorog, Voșlabul, neașă și curată ca sufletul românesc. Apoi Ghimeșul cu Români tot așa de conștienți și de neatinși. Ți se tulbură tot sufletul gândindu-te, că Voșlabenilor de pildă, să li se cânte în biserică vre-odată, ori să li se talmăcească cuvântul lui Dumnezeu în altă limbă decât cea românească, lor, unor credincioși cari poartă nume așa de românești și de bătrâne ca Tepeș, Voaides, Ciobotar, Colceriu, Căndea, Bota, Blaga, Tina... *

De aceea, când s'a vânturat mai întâi în lume înființarea episcopiei gr. cat. maghiare, s'au cutremurat sufletele bunilor noștri săteni din acestea părți și glasul lor de împotrivire izbucnea ca o furtună, ca o mândrie rănită de-un gând dușman.

În bisericile noastre, în sfintele biserici ale părinților noștri le g e s t r â i n â? Niciodată!

Așa se întâmpinau Voșlabenii și frații lor din alte sate, la auzul numelui de Hajdudorog. Și văzând că cercul dușmănos se stringe tot mai tare în jurul sufletelor lor, au simțit lipsă să strige tare, să-i audă toată lumea, mari și mici, deaproape și de departe, că dânșii nu voiesc odată cu capul să se desfacă de Mitropolitul dela Blaj, nici de slujba românească cum părinții lor, așa și dânșii de biserica românească vreau să se țină.

În chipul acesta s'a născut

Protestul

cunoscut mai din vară. În acesta își ridică glasul de împotrivire față cu gândul stăpânirii și al Papei de a-i deslipi de Blaj și a-i adauge la vicariatul Hajdudorogului. Subscrierea protestului se începuse, când prin vânzare, protopretorele din Csikszereda a mirosit tradarea și luând în ajutor forța statului, s'a năpustit asupra „primejdiei nemaipomenite”. A plecat numai decât, după ce auzise șoapta, la Ghimeș, la preotul Gavril Ciobotar, un moșneag venerabil de 91 ani, căruia i-a desfăcut o scrisoare oficioasă, adresată protopopului său din Giurgeu. Și văzând, că este un protest a confiscat-o. Făcându-i imputare moșneagului, că „de ce se amestecă în trebile statului” a pornit ca o vijelie la

Vânătoare de proteste.

În Loves, la curatorul român, au găsit cea dintâi scrisoare de felul acesta. Curatorul Gheorghe Colcea abia primise protestul, nu era încă iscălit nime. În Voșlab au confiscat un exemplar cu vre-o 50—60 de iscălituri.

Apoi s'au început citările și interogatoriile nesfârșite. Întâiul citat a fost preotul Ciobotar din Ghimeș, apoi curatorul de acolo, și curatorul Gh. Blaga din Voșlab.

Călugăritele au partea leului în această muncă, apoi doctorii și o mulțime de suflete nobile, cari s'au anunțat de pretutindeni, oferindu-și serviciile.

Vezi spitalul ambulant mișcându-se greoiu până în apropierea încăerării... soldații ambulantei se dau jos și adună trupurile răniților... încurind toate paturile sunt ocupate și numărul răniților e din ce în ce mai mare. Stau tolăniți pe jos, pe saltele, ori pe scânduri. O parte se transportă apoi la spital, alții rămân aici, căci mulți din ei nu vor mai avea pe mâne lipsă de pat și de îngrijire, ci de — sicriu și de odihnă...

Răniții își deschid ochii împaianginiți, cercând să-și dea seama, unde sunt, căci văd în juru-le tot fețe necunoscute, cari vorbesc o limbă străină.

Incearcă să spună și ei ceva, dar glasul lor abia se aude, ca venind din depărtări enorme... Nu-l mai înțeleg nici ei și nu-l înțeleg nici călugăritele, ce se strecoară dela un pat la altul, în vârful degetelor, mângâindu-i cu privirea. Și răniții, cari nu-și pot talmăci cu vorba recunoștința lor, le mulțumesc și ei din ochii...

Intr'un ungher, un Turc rătăcit pe aici, se zbate în chinurile morții. Ochii i se împăinginesc, vede crucea de pe perețele din față, cu Mântuitorul țintuit cu piroane...

„E prorocul ghiaurilor, își zice Turcul; e mai puternic oare ca al nostru?...”

Și pleoapele i se lasă încet-încet pentru totdeauna.

O fată tânără trece, ca o rază de soare, prin vaerile bolnavilor.

Li mângâie, le zimbește, și le atârnă de piept medalii scilpitoare.

Răniții înțeleg și o urmăresc din ochi, cu dragoste. Unul se ridică într'un cot și încearcă să strige, dar abia poate spune cu glas scăzut:

„Trăiască prințesa!”

O femeie plânge la ușa ambulantei, cerind să-i dea drumul înlăuntru, să-și vadă bărbatul.

Doctorul schimbă câteva vorbe cu călugărița și femeia e admisă să intre. Recunoaște de departe pe bărbatul său și se aruncă plângând peste dânsul. Rănitul o mângâie și-i spune, că o să vină acasă încurind...

Aproape, s'and bocănituri de ciocan: câteva sute de meșteri se îndeletnicesc cu facerea sicriilor. Lucrează de dimineața până sara — și nu mai răsbesc. Dela o vreme îi așează în lăzi mari, câte 10—20 la un loc.

„Mâne — spunea un ofițer bătrîn — s'a isprăvit cu munca măsarilor. Unde pot ei să meargă gata pe mâne cinci sau zece mii de sicrie? Căci de atâtea va fi lipsă... li vom pune pe tot într'o singură groapă”...

Un grup de prizonieri turci trece, sub escortă spre cartierul principal.

Se opresc în fața spitalului ambulant, să posească. Sunt galbeni și zdrențuroși, și unul din

Vinovat însă pentru toate acestea găseau mai ales pe protopopul **Elie Câmpianu** și pe **Giurgeul**, om neplăcut lor pentru inima și bărbăția românească. Au început deci să-l atace și să-l huiduiască toate gazetele ungurești de prin Csikszereda și din alte orașe ale Săcuimei, arătând-l ca un primejdios „agitator valah”.

Om harnic și inimos, — care în șovinistul oraș Gyergyoszentmiklos, a reușit să ridice o biserică românească și să țină la înălțime un scaun protopopesc. — protopopul Câmpianu s'a intimidat, nici nu s'a coborât la plocoane, sau închinăciuni, ci a rămas tare ca stânca. Prin viața și purtarea sa exemplară a impus și celor mai șoviniști unguri, cari ziceau și zic despre dânsul că în politică putem fi potriviți, dar e om brav și de omenie”.

Atacurile veninoase, îndreptate împotriva protopopului cu durere de biserică și de turma sa — culmea vinei sale! — au avut, se înțelege, un efect sigur. Ca unuia, care „ia poziție contrară statului” mai întâi și întâi s'a detras numai decât congrua.

Foaia săcuiească „Székelység”, dela 8 Sept., publicând știrea cu pedeapsa pe care ministrul președinte a dictat-o protopopului Câmpianu și preotului **Artemiu Boeriu**, din Casonul mare, la insistința fișpanului, — zice, între altele:

„Suntem convinși însă, că comitele suprem **Gyalokay Sándor**, nu se va mulțumi cu capul celor doi preoți de frunte, ci în curând va urma și înfrângerea exemplară a celorlalți Ciobotari”.

Prigonirea merge înainte.

Și, într'adevăr, pe cum se vede din cele următoare, convingerea fițuicei „Székelység” se adevărește. Protopopului Câmpianu om cu familie număroasă, i-s'a tăiat existența materială prin detragerea congruei, iar acum sunt în vedere și alte pedepse, menite să-l tragă și alții.

Astăzi, în 4 Noemvrie, când se scriu aceste știri, judele instructor din Csikszereda are lucru greu. Stau în fața lui, pentru cercetare,

ei spune, cu glas stâns călugăritei: „Mi-e foame!” Ea le aduce câteva pâni și împarte între ei și un pumn de tutun. Prizonierii mulțumesc închinându-se până la pământ. Bagă și ei de seamă, că au scăpat de vâltoarea războiului și au ajuns între — oameni.

Spre miazăzi cerul se aprinde ca de un incendiu uriaș. S'aud pocnete înăbușite de puști, bubuituri de tunuri... și nouri de fum plutesc; nouri însângerați, ce se ridică cu desnădăjduită stăruință, spre cerul de plumb. Sângele curge pârăie, amestecându-se cu țina din șanțuri și viețile se stâng cu miile, cu zecile de mii într'o singură oră.

În preajma acestui măcel îngrozitor singur crucea ambulanței te mai încredințează, că toate aceste lucruri grozave nu se desfășoară înainte cu adevărată veacuri, când oamenii erau mai puțin civilizati și vietile nu aveau valoarea lor de azi.

Dar crucea... e roșie și ea!

Sângele vărsat cu atâta nesocotință, a murdărit, par'că, steagul alb al păcii de odinioară!

(„Cosinzeana”).

o ceată întreagă de „contrari ai statului „unguresc”. În frunte stă protopopul **Elie Câmpianu**, din Giurgeu, întâiul martir al episcopiei de Hajdudorog. Apoi părintele **Alexandru Donia Donescu**, preotul Voșlabului, **Artemiu Boer**, preot în Casonul mare, și venerabilul bătrân **Gavrilă Ciobotar**, paroh din Ghimeș-Făget.

Alături curatorul din Loves, **Gheorghe Colcea**, și curatorul **Gheorghe Blaga** din Voșlab.

Și vor fi întrebați acești preoți și săteni cinstiți, cum au cutezat ei să se gândească la o împotrivire față cu intențiile atât de „părintești” ale stăpânirii din Budapesta? Cum cutează ei să se reslătească de noua turmă, binecuvântată de Papa, a Hajdudorogului?

Totodată, e vorba, că ar fi trași la grea răspundere o mulțime de **Voșlăbeni**, pentru că ar vrea să treacă la biserică românească neunită. Vre-o 60 de capi de familie din Voșlab, au făcut înștiințare că trec la gr. or. și numai decât au „coborât” organele stăpânirii la fața locului, cu intimidări și cu interogatorii.

Așa că bieții oameni stau buimăciți, nu știu ce să facă, încotro să se îndrepte. Stau uitați și părăsiți de toți ai lor, de Blaj, de restul neamului, pradă șicanelor și terorizărilor.

Cu Hajdudorogul nu se pot împăca nici morți, biserică le o iau, sunt strâmtorați mai mult. Și la ei nu se gândește nimenea.

Încât săracii se gândesc cu durere amară la biserică lor străbună, care până de curând le-a ocrotit limba și sufletul românesc, iar acuma se face mama mașteră, care-i lasă pradă Hajdudorogului...

De nicăiri o mângăiere, o vorbă de îndrumare, nimic!

În chipul acesta, ce se va alege de noi, știe Dumnezeu!

Ce zice la toate aceste **Blajul**, ce zice cei dela „Unirea” și „Cultura creștină” și ce zice comitetul de apărare ales la **Alba-Iulia**?

Prigoniții în fața judecătorului.

— Telegramă particulară. —

Csikszereda, 4 Noemvrie.

În protopopiatul Giurgeului s'au început prigonițiile contra celor ce au încercat să se apere împotriva episcopiei maghiare. Protopopul **Elie Câmpianu** din Gyergyoszentmiklós, preotul **Alexandru Donescu** din Voșlab, și venerabilul bătrân de 91 de ani **Gavrilă Ciobotar** preot în Ghimeș, sunt puși sub cercetare criminală pentru o declarațiune și protest împotriva anexării lor la vlădicia Hajdudorogului.

Azi au sosit aici numiții preoți citați spre a fi ascultați la judecătorul de instrucție, dimpreună cu curatorul **George Blaga** din Voșlab și **George Colcer** din Ghimeș.

Sunt urmăriți și vre-o 50 alți capi de familie din Voșlab cari au încercat să treacă la biserică gr.-orientală română

Un nou atentat contra fondurilor grănițrești năsăudene.

Năsăud, 4 Noemvrie.

Un atentat de o extremă cutezanță și de o nemaipomenită nedreptate a săvârșit iarăși guvernul unguresc contra fondurilor grănițrești dela noi. Eri a sosit la perceptoratul regesc din Năsăud un ordin ministerial, prin care se dă mandat ca în decurs de 30 de zile să se plătească stipendiile restante de 8 ani în sumă de peste una sută mii cor., tuturor petenților fără considerare dacă acele au fost votate sau nu de comisiunea administrativă a fondurilor grănițrești și că reflectanții sunt sau nu descendenți de grănițeri, astfel că deacum vor avea drept la averile noastre toți jidanii și ungurii pripășiți pe plaiurile noastre strămoșești.

În urma acestui ordin draconic e nimicită autonomia fondurilor, dreptul de a dispune de averea proprie e călcat în picioare, iar statutele și regulamentul în vigoare devin iluzorii. Acest ordin asiatic a stârnit multă amărăciune — și, asupra fondurilor grănițrești va avea cele mai funeste urmări.

E un nou merit național al deputatului **Ciokán Iános** și o frumoasă răsplată năsăudenilor pentru ticăloasa lor politică guvernamentală.

Cor.

„Valoarea conștiinței”

Sub acest titlu „Gazeta Transilvaniei” desvăluie un tipic caz de somnolență și inconștiență, petrecut în țara Bârsei, în nemijlocita apropiere de granița României. Cu atât mai mult ne îndurerăm de acest fenomen al nedemnității omenești, — nu avem curajul să zicem și: românești, pentru ca să păstrăm castitatea acestui cuvânt — cu cât s'a petrecut acolo unde e dată posibilitatea de a trăi în plină și adevărată cultură românească. Să te mai îngrozești de întunerecul Ardealului de miazănoapte ori de apus?!

În momentele sângeroase ale vieții noastre publice când vezi că cele mai multe păcate se desfășură în rândurile cărturarilor, ai clipe în cari scilpese adevăruri fatale că o educație care nu e în stare să clădească un piedestal de unde să poți privi lucrurile din un punct superior de vedere, să tradeze convingeri și caracter, — în cele mai multe cazuri dă o mediocritate; simțul bunului gust, al buneii credințe și al omeniei, îl găsești la cel din urmă țaran din orice punct extrem al românismului — numai la un astfel de cărturar nu. Nenumărate exemple de sub ochii noștri confirmă aceasta.

Când astfel stau lucrurile nu se mai poate vorbi de o solidaritate sufletească spre care țintește orice suflet înțelegător, lustruit de razele unei culturi adevărate.

Norocul nostru însă e că rătăciții nu vor

Prăvălie nouă!

PINTEA și KLEIN

MAGAZIN DE GHETE, PĂLĂRII ȘI MODĂ PENTRU DOMNI s'a deschis în

ARAD, strada Deák Ferencz n-rul 4. Vis-à-vis de Librăria „Diecezană”.

(Pi 340—52)

fi prea mulți și că vor rămânea copleșiți de monumentul culturii adevărate la care lucrează cu stăruință și abnegație atâția fii buni ai neamului nostru. Toate puterile ni le punem pentru a apropia cât mai în grabă vremea cu atmosfera curată, când conștiința de demnitate, ce trebuie să o aibă fiecare chiar numai că se numește om. Sperăm în viitorul acesta, când fiecare cărturar român va fi un ostaș al adevărului suprem: că face parte dintr'un neam spre binele căruia își va întrebuița toate forțele spirituale trezite, întărite și clarificate prin conștiința sa de om ce are o credință și un fond sufletesc.

Se va întuneca acest simbol nenorocit al unei părți a vieții publice românești actuale care azi e întrupat în Reith, viceseniorul din Bran. Și ochii noștri nu vor mai aluneca pe rânduri ca cele următoare dictate de tribunalul din Brașov și inspirate de acest vicesenior în dauna culturii românești, atârând vecii patimi de șovinism al patrioților unguri.

1. „Titus Popovici a luat parte la serbările, pe cari le-a aranjat în Septembrie 1911 liga culturală română la București în parcul Carol, că a uzat și el de favorurile puse la dispoziție de ligă, într'u cât a cumpărat și el un los emis de ligă și pe baza cărui los — al cărui preț era destinat pentru fondul ligei, care servește exclusiv interesele națiunii române — a obținut un bilet cu preț redus pe căile ferate române”.

2. „Considerând, că e știut de toată lumea, că liga culturală română stă în slujba unei țări, a cărei înfăptuire din punctul de vedere al ideii de stat maghiar nu e de dorit, ba că activitatea acestei lige, care sprijinește exclusiv interese naționale românești, din punctul de vedere al statului maghiar e deadreptul antipatriotică.”

3. „Considerând, că Titus Popovici a cetit apelul publicat în „Gazeta Transilvaniei” de liga — care are în vedere scopul antipatriotic fixat mai sus — și ca cetățean ungar și în deosebi ca învățător „maghiar” putea să știe, că la serbările ligei nu-i consult să ia parte”.

4. „Considerând mai departe, că Titus Popovici nu numai, că a luat parte la serbările ligei ci că a cumpărat chiar și un los de-al acesteia prin cecece a sprijinit sau mai bine zis a contribuit la sprijinirea materială a unei societăți, care stă în slujba unor ținte dușmane ideii de stat maghiar”.

„Tribunalul stabilește, că acest fapt comis de Titus Popovici nu numai că nu se poate admite, ci că el servește deadreptul ca motiv pentru a fi tras în cercetare disciplinară și de aceea tribunalul achită pe acuzat”.

Respectivul Reith denunțase pe dl Titus Popovici inspectorului școlar din Făgăraș că ar fi luat parte la „serbările cu caracter iredentist ale ligei din România, de sigur din motivul, ca să convină cu conducătorii ligei panromânești și să primească indemnuri și îndrumări dela ei. — Un bun patriot”. Inspectorul ungar însă n'a luat în seamă denunțarea neștiind dela cine e venită. Dl T. Popovici a aflat că „bunul patriot” e Reith și l-a acuzat de calumniare la tribunal. Pe baza sentinței tribunalului procurorul regesc ungar a înaintat apel...

Ce se va alege din procesul de calumniare nu știm, însă culturii românești prevedem că i se vor aduce insulte. Protestul nostru să fie o mai puternică îngrădire și strângere a rândurilor, să fie o fortăreață ridicată din sufletele noastre, singura fortăreață ce nu se pleacă nici de gurile tunurilor.

Sporadicele cazuri când își vor scoate din nou capul hidoasele stafii „patriotice”, le va putea înăbuși în germene tribunalul conștiinței românești al opiniei noastre publice, iar cultura noastră trebuie să o apărăm prin cele mai umane mijloace: de

a-i deschide largi cărări pe întreg întinsul păământului românesc, de a veghia deaproape în drumul ei normal, iar răsplată ea ne va da tot ce ne lipsește...

Compensațiile României.

Faimosul statu-quo din Peninsula Balcanică a încetat de a mai exista. Toată presa europeană este de acord în a recunoaște că statele balcanice aliate și-au câștigat cu mari sacrificii dreptul la cuceriri teritoriale în Macedonia și Serbia-veche. Din războiul actual, ori care ar fi de acum înainte rezultatul: Turcia va eși micșorată, iar statele balcanice aliate vor câștiga însemnate mariri teritoriale.

Echilibrul din Peninsula Balcanică a dispărut deci, și aceasta e nu numai în dauna Turciei dar și a României, căci mărirea celor patru state cu teritorii luate din imperiul otoman, nu poate fi decât o pagubă pentru România, care s'ar vedea astfel relativ micșorată. Mărirea statelor balcanice fără compensații teritoriale pentru România, ar constitui pe lângă deplasarea echilibrului în contra noastră dar și crearea unui periculos precedent, care ar putea să ne coste foarte mult în viitor. Un astfel de eveniment trebuie dar combătut cu orice preț și cu orice sacrificii!

Pacea și politica europeană se susține de decenii numai pe baza echilibrului. Orice mărire teritorială în Europa sau în Balcani, a avut ca urmare imediată acordarea de compensații teritoriale tuturor celorlalte mari Puteri, fie în Asia, fie în Africa sau în Europa. La 1878 Austro-Ungaria a primit compensații în Bosnia și Hertegovina fără să fi tras măcar sabia. Anglia a luat apoi Egiptul. Franța Tunisul și acum Marocul; iar Italia și Germania au primit, tot în virtutea politicii de echilibru: una Tripolisul și cealaltă o bună parte din Congo francez!

Avuți-au oare toate aceste state drepturi tradiționale asupra teritoriilor cucerite pe baza politicii de echilibru? Cine ar putea s'o afirme: când știut este că întocmai cum în Tripolis nu sunt și n'au fost italieni, tot astfel celelalte teritorii cucerite n'au fost vreodată ale Austriei, Franței sau Angliei! Când dar Germania trimițea la 1910 un cuirasat la Agadir spre a sili Franța să-i dea compensații, o parte din Congo francez, când Italia cerea Tripolisul ca compensație pentru aprobarea ei de a se recunoaște Franței stăpânirea Marocului și Austro-Ungariei stăpânirea Bosniei; sau când Austro-Ungaria a lăsat la 1878 pe Rusia să bată pe turci, numai cu schimbul anexării Bosniei: toate aceste state mari și purtătoare de civilizație nu comiteau, după morala diplomaților, vre-un șantaj politic, ci puneau în aplicare politica de echilibru, care se bazează numai pe compensații teritoriale și economice.

În politica mare internațională sentimentalismul nu are ce căuta. În această politică nu vorbește decât interesul sprijinit pe forță și dibăcie. Statul care ar face politică sentimentală, ar rămâne izolat pentru ca cu timpul să fie înghițit de vecinii săi. Când te află între lupi trebuie să urli cu ei, căci altfel de sfâșie. Când voiești să trăiești o viață liberă ca stat trebuie să uzezi de aceleași mijloace ca toate celelalte state pentru a-ți apăra drepturile și libertatea ta. A spune că România nu are dreptul să ceară compensații, atunci când vecinii ei își măresc teritoriul, este a face filosofie acolo unde nu argumentul ci forța hotărăște. Dar, oare alianța balcanică așa cum a fost înfăptuită nu este și ea bazată tot pe politica de echilibru și cea de compensații? Din câte s'au scris în presa acestor state se poate ușor vedea, că cele patru state s'au înțeles a-și împărți prada în proporție cu puterea și sacrificiile făcute. Bulgaria va lua partea cea mai mare pentru că e mai puternică și celelalte state vor lua fiecare după puterile lor.

Vecinele noastre dela Dunăre bazându-se dar în acțiunea lor pe aceeași politică de echilibru și compensații, ca toate celelalte state din Europa, cu ce drept ar putea să se plângă contra României când și aceasta ar cere partea

ei în această împărțea? În războaie neutralitatea vecinului valorează de multe ori mult mai mult decât orice ajutor pozitiv. Și această neutralitate trebuie recomensată. În războiul dela 1870, Germania a plătit neutralitatea Angliei și Rusiei iar aceasta a acordat compensații însemnate Austro-Ungariei pentru neutralitatea ei din 1878. Istoria popoarelor este plină de astfel de exemple și a le nega este a nega evidența! În războiul de azi dintre statele balcanice și Turcia, neutralitatea României este de cea mai mare importanță pentru statele balcanice și cum acestea sunt pe cale de a eși victorioase, România are dreptul la compensații teritoriale, fără de cari s'ar deplasa echilibrul în defavoarea noastră, cecece cu nici un preț nu trebuie să se întâmple!

(Ad.)

M. Valerian.

Un Șkipetar.

Ni se scrie:

Urmașii vechilor Iliri, Albanezii, ori cum își zic ei în graiul lor național, Șkipetarii (turește: Arnăuți) au fost întotdeauna un popor războinic și viteaz. Ei veacuri de-a rândul au luptat pentru drepturile neamului lor.

Ei au avut un erou, pe prințepul Scanderbeg, care vreme de un sfert de veac, adică din anul 1443 până în 1467, cu un eroism uimitor a luptat contra Turcilor, bătăndu-i de mai multe ori.

În anul 1478 vitejia Albanezilor desfășurată la apărarea orașului Scutari, a uimit întreaga lume de atunci (Ar fi cea mai fatală ironie a sorții dacă acum Muntegrinii ar lua acest oraș...)

Albanezii au vărsat mult sânge, au adus jertfe enorme pentru eliberarea de sub Turci, resculându-se de mai multe ori contra lor, astfel în 1820, 1831, 1843-4, 1847 și 1881. Sunt cunoscute apoi recente lor revolte, cari au avut de seop mai eu seamă apărarea limbii lor naționale.

Fîind numărul Albanezilor neînsemnat, aproape un milion și jumătate, ei au ajuns sub mai multe dominațiuni străine. Acum îi înfălmim prin Serbia, Bulgaria, Muntegru, Slavonia și Dalmația. În masse locuiesc numai în Turcia europeană și Grecia.

În războiul de acum al Turcilor cu cele patru state balcanice aliate, Albanezii din Turcia, ca supuși otomani, încă iau parte.

Și, ei, ori mai bine zis ei mai mulți dintre ei, cu vitejie, cu fanatism luptă contra dușmanilor.

Ei au moștenit însușirile vitejești și războinice ale strămoșilor lor.

Într'un spital din Belgrad, capitala Serbiei, zace rănit un soldat albanez.

Cu vitejie a luptat contra Sârbilor. Un glont însă l'a rănit: arma îi cade din mâni și el, neputincios, ajunge prizonierul Sârbilor.

Rănitul albanez e îngrijit întocmai ca răniții sârbi.

Dar nici un semn, nici o dovadă de recunoștință din partea lui față de dușman, acum prietenul, binefăcătorul lui, care cu ajutorul științei medicale caută să îl însănătoșeze.

Albanezul manifestează ură nemărginită contra Sârbilor și neamului lor, ba chiar și contra aceluia care îl îngrijește în spital.

Odată, un medic a zis către rănitul și fanaticul Șkipetar:

— De ce urăști atât de mult pe Sârbi? Suntem noi răi, suntem barbari? Vezi, cum te îngrijim ca să te însănătoșezi. Știi ce ar urma dacă ți-am neglija rana? Ai muri. Noi însă nu îți dorim moartea, căci ești erou: ți-ai îndeplinit datoria pe câmpul de luptă. Îmi place să cred, că după însănătoșire nu o să ne urăști atât de mult.

Fața rănitului și mai mult se întunecă: pieptul i se ridică cu putere, ca valurile furioase ale mării, își strînge pumnii; ochii îi varsă fulgere răzbunătoare și cu voce surdă zice:

— Dacă mă însănătoșez, atunci oel dintăi lucru ce o să fac e să te neid pe dta!

Arnăutul bine știe că el e cu totul în puterea dușmanului, care în ori și ce clipită ar putea să

și răpună viața. El însă nu ține seamă de aceasta și încercăm ca cei mai mari eroi ai timpurilor trecute, sfidează cu dispreț moartea, ca pe cel mai minsemnat lucru din lume.

Curvintele rănitului albanez spuse medicului său, sunt nespuse de grele; ele sunt de însemnătate imperativă.

E adevărat, că în ținuta albanezului este ceva și de condamnat, ea însă mai mult e de admirat.

Fiii unui astfel de popor nu merită ca soartea să i lovească atât de crud, ca ei să fie subjugăți.

Aceasta e o nedreptate strigătoare la cer. E o rană vecinic sângerândă, din care cu furie izbucnesc cele mai cumplite dureri.

Ei merită cea mai deplină libertate și independență. Ori ce atentat contra lor e un sacrilegiu.

În împrejurările grele, amenințătoare pentru neamul nostru, să ne aducem aminte de ținuta rănitului albanez din spitalul din Belgrad...

Al. Tintariu.

„Azi am vorbit românește cu diferiți soldați. Sunt români din Bulgaria. Ei se arată foarte entuziaști deoarece li s'a infiltrat convingerea, că prin lupta lor vor desrobi și pe frații români din Macedonia. Ei m'au întrebat cu mirare de ce nu vine și armata română să lupte alături cu bulgarii pentru creștinii din Macedonia?”

Bulgarii recuceresc Ciorlu.

Petersburg. — Vine știrea din Constantinopole că bulgarii au recucerit Ciorlu și că turcii au fugit în dezordine spre Constantinopol.

Bombardarea Adrianopolului.

Sofia. — Adrianopolul e bombardat într'un mod energetic. S'a svonit că fortăreața ar fi capitulat, dar această știre nu a fost încă confirmată în mod oficial. Mai multe aeroplane bulgare se învârtesc deasupra Adrianopolului, făcând recunoașteri.

Constantinopol. — Scrisorile primite din Adrianopole confirmă că orașul e înconjurat din spre nord la Deyirmen, Akbunar, spre nord la Kenan spre vest la Kuyunli de către bulgari. Orașul e relativ calm. Singurul incident a fost încercarea deținuților bulgari de a fugi. Trupele au tras în contra bulgarilor.

Rieka. — Oficial. — După o luptă lungă, brigada generalului Vasojevici a cucerit monastirea din Decane; turcii au pierdut 60 morți și 80 răniți, dintre care 2 au murit.

Bombardarea orașului a început azi.

Sofia. — Ziarul „Mir” e informat, pe baza informațiilor sigure din Adrianopole că lupta a început acolo și că mai continuă cu succes pentru bulgari.

O victorie a bulgarilor.

Londra. — Ziarul „Times” află din Sofia că Torghu-Şefket, care debarcase la Midia cu 20,000 de oameni și încercase în ziua de 31 Octombrie să înconjoare aripa stângă a bulgarilor ar fi fost complet învins de bulgari comandați de generalul Kulinceff. Nu se știe dacă turcii au reușit să se reîmbarce.

Sofia. — După niște svonuri neconfirmate încă, Torghut Pașa, care debarcase la Midia cu 20,000 de soldați turci spre a înconjura aripa stângă a bulgarilor, ar fi fost înconjurat de bulgari pe înălțimile din Saraj, dar după o luptă desperată, ar fi reușit să scape și s'ar fi îndreptat spre Ceatalgea.

Apelul lui Kiamil pașa către Franța și Anglia.

Paris. — Corespondentul ziarului „Matin” la Constantinopol, telegrafiază că marele vizir Kiamil Pașa i-a declarat, că Franța și Anglia au fost mereu prietene credincioase Turciei în momente de grea cumpănă. Kiamil și-a exprimat speranța că Franța și Anglia vor da azi Turciei o nouă probă de prietinie.

Sultanul a plâns.

Paris. — Despre antecedentele hotărârii guvernului turc referitoare la cererea intervenției Europei, aici se povestesc următoarele. Alaltăieri sultanul, prinții, marele vizir și membrii guvernului erau foarte induși în eroare prin telegrammele optimiste primite dela comandantii armatelor turcești de pe câmpul de războiu și poarta numai după apariția primului vas de războiu englez în fața Dardanelor s'a desmetecit, și numi după convorbirile avute cu ambasadorul englez, cu marele vizir și cu ministrul de externe a cunoscut starea faptică a situației războiului și a recunoscut imposibilitatea unei ultime sfortări la Ceatalgea în privința apărării Constantinopolului. Plângând sultanul și-a dat

Agonia Turciei.

Infrângerea turcilor la Ceatalgea. — Cartierul turc a fost mutat la Chadem-Köj, între Ceatalgea și Constantinopol. — Franța și Rusia propun împărțirea Turciei. — O notă urgentă a M. Sale monarhului Francisc Iosif către M. Sa regele Carol. — Intervenția Italiei. — Tripla alianță respinge proiectul lui Poincaré. — Căderea Adrianopolului.

Arad, 5 Noembrie.

Asistăm la agonia unui mare imperiu. Desperatele lupte dela Lüle-Burgas, cari au durat cinci zile întregi, au fost ultimele svăcniri, ultimele spasmuri ale Turciei. Sfârșitul puterii otomane în Europa este așteptat din zi în zi. Deasupra Constantinopolului, orașul sultanilor, deasupra Cornului de aur, îngerul morții învârte spada sa amenințătoare. Șase sute de ani de domnie, de glorie, de strălucire, de barbarie, de vitejie și de fanatism se vor încheia zilele aceste sub zidurile Sтамbulului. După căderea iminentă a capitalei lor, ce le mai rămâne Turcilor, decât să-și iee ultimele rămășițe ale gloriei lor apuse, să ducă cu dânșii osemintele strămoșilor, ale falnicilor lor sultani, ale victorioșilor lor mari viziri și să se mute în altă țară, în Azia, de unde înainte de 600 de ani au venit strămoșii lor călări pe cămile? În Europa numai Polonia a suferit o catastrofă asemenea cu a Turciei de azi și pe care numai un război european ar mai putea-o salva din ghiarele morții.

Trupele lor istovite de foame, fără muniții, fără ambulanțe, fără conducere înțeleaptă au luptat cu disperare căzând cu zecile de mii pe câmpul de luptă dela Lüle-Burgas. Cimitirul gloriei turcești. Impotrivirea ce o vor mai face la Ceatalgea nu va schimba nimic din destinele sortii. Asupra avuției lor puterile aruncă sorti de împărțire. De nu s'ar isca însă la această bogată împărțire a prăzii un nou război, o nouă catastrofă mondială, căci sunt atâtea poftes și prea puțină pradă.

Jalnică este soartea acestui imperiu nenorocit: dela o margine la alta țara este în flacări, nenumărate armate străine o străbat, satele ard, se dărâmă cetățile, cad fortărețele, armatele ei sunt zdrobite, insulele ocupate, iar locuitorii cuprinși de groază, de spaimă, bicioși de foame aleargă spre ultimele orașe, spre Salonic și Constantinopol căutând scăpare. În aceste grozave clipe Turcia cere pace, cere intervenția Europei. E supremul țipet de desnădejde. Va căpăta oare pacea mult dorită? În toată această mare Europă ea are numai dușmani și nici un prieten, nici un sfătuitor sincer. E dureros de crud...

Turcii au evacuat Rodosto.

Constantinopol. — Trupele turcești au evacuat Rodosto.

Retragerea armatei turcești.

Constantinopol. — Ziarele de dimineața au publicat un comunicat despre retragerea armatei turce de ost la Ceatalgea și sfătuiesc populația să nu disprezeze.

Constantinopol. — Armata turcă se retrage în ordine spre Ceatalgea. Se svoneste că cartierul general a fost mutat la Chadem-Köj. (Localitatea Chadem-Köj se află situată lângă linia ferată Constantinopol—Lüle-Burgas, la 30 klm. depărtare dela Constantinopol, îndărătul fortului Ceatalgea. N. Red.)

Constantinopol. — Se comunică oficial, că armata turcă de ost s'a retras îndărătul liniei de apărare dela Ceatalgea iar cartierul general a fost mutat la Chadem-Köj.

O mângăiere oficială.

Constantinopol. — Poarta publică următorul comunicat oficial:

Șansele războiului sunt schimbăcioase. E imposibil a câștiga imediat victoria pretutindenea. O națiune, care a dorit războiul, trebuie să primească și să sufere cu deplină resemnare toate urmările lui. E incorect a ne prea mândri fie cu victoriile obținute, ori a dispera pentru înfrângerile, pe cari le-am suferit ori le vom suferi în luptele noastre cu cele patru state balcanice. Trupele otomane se apără cu succes în regiunile orașelor Scutari și Ianina. **Noi am hotărât, firește, apărarea intereselor patriei până la extrem.**

Nouii trupe pe câmpul de luptă.

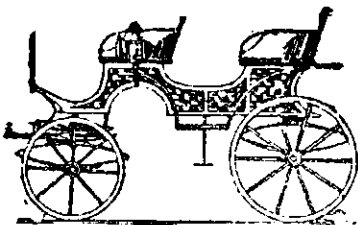
Sofia. — O nouă armată bulgară de 100.000 oameni a fost formată din recruții din anii 1912 și 1913. În zilele din urmă trupe sârbești și tunuri de asediu au fost transportate prin Sofia spre Adrianopol.

Belgrad. — Ministerul de război a ordonat, ca toate trupele sârbești disponibile să fie trimise în Bulgaria. Ieri numeroase trezuri militare au plecat spre Bulgaria.

Soldații români în armata bulgară.

Mustafa-Pașa. — Corespondentul de pe câmpul de război al unui ziar bucureștean comunică ziarului său următoarele:

Ka 124. Telefon Nr. 467.
Kardos Gyula,
cea mai mare fabrică de trăsuri sudungară.
Temesvár-Gyárvaros,
Háromkirály-ut 14. sz. (Casa proprie).

Mare magazin de trăsuri noi și folosite.

Pregătesc lucruri de fierar, rotar, șelar, de lustruit și orice reparări de brânșă aceasta, cu prețurile cele mai moderate — Prețurent gratis și franco. — Tot aici se pot căpăta obnibuse pentru 6 persoane, cară funebre, felurile căruțe »landaner« cu prețuri moderate.

invoirea la evacuarea oraşului Rodosto de către trupele turceşti şi totodată că siguranţa Constantinopolului să fie încredinţată jandarmeriei şi poliţiei din Stambul şi Pera. Totodată ambasadorii au fost autorizaţi să debarcheze la ţarm atâtea trupe câte vor crede ei că sunt deajuns pentru paza ambasadelor lor.

Organul ministrului nostru de externe despre independenţa Albaniei.

Viena. — Ziarul „Fremdenblatt”, organul ministrului nostru de externe, publică un articol de o deosebită semnificaţie pentru atitudinea cercurilor înalte din Viena faţă de tendinţele de libertate şi autonomie ale Albanezilor. Iată, în rezumat ce scrie „Fremdenblatt”:

— In curs de câteva zile Sârbii au pătruns adânc în imperiul otoman, repurtând învingeri după învingeri şi obţinând rezultate cari au umplut de entuziasm armata triumfătoare a Sârbilor. Soldaţii sârbi s'au aruncat în foc cu un curaj şi o bravură rară. Felul cum au condus ofiţerii operaţiunile militare, îl apreciază toate cercurile militare pricepătoare, însufleţirea şi spiritul lor de iniţiativă li-a încununat opera cu cel mai desăvârşit succes. E de relevat în primul loc disciplina perfectă, cu care au fost ordinate date şi executate. Chiar şi după cele mai crâncene ciocniri, soldaţii sârbi au păstrat disciplina. Cu prizonierii au tratat uman şi faţă de populaţunea turcească, ajunsă sub stăpânirea lor, arată aceeaşi purtare. Dacă prin atitudinea asta a lor, Sârbii au căutat să producă o impresiune plăcută în străinătate, pot fi deplin mulţumiţi că şi-au ajuns scopul. Europa trebuie să recunoască că Sârbii poartă războiul cu absoluta considerare a legilor umane şi a civilizaţiei.

Războiul a mânat trupele sârbeşti pe teritoriul locuite în covârşitoare majoritate de triburi albaneze autohtone. Dela Prizrend până la Durazzo şi San Giovanni di Medua elementul sârbesc nu e deloc reprezentat. Aici e vorba de un popor, care în timpul din urmă s'a deşteptat la o puternică conştiinţă naţională. Evenimentele din anii din urmă o dovedesc îndeajuns şi cu atât mai puternică e dovada aceasta că au manifestat-o tocmai faţă de statul de care veacuri de-a rândul arătaşeră cea mai strânsă alipire. Sârbii ştiu lucrul acesta şi s'ar putea presupune că ei se vor şi conforma dorinţelor de libertate ale poporului albanez. Declarăm hotărît că aşteptăm ca Serbia să respecte aceste dorinţe. Asta o cere şi cel mai elementar simţ de dreptate cu atât mai vărtos că tocmai Sârbii accentuează mai mult principiul: „Balcanul e al popoarelor balcanice!” Dacă este așa, nimic nu-i mai natural decât să li se recunoască şi Albanezilor justele pretenţiuni.

Propunerile mai nouă ale lui Poincaré.

Londra. — Prim-ministrul francez Poincaré a trimis marilor puteri un nou proiect menit să rezolve chestiunea balcanică. Punctele acestui nou proiect ar fi următoarele:

1. Recunoaşterea din partea marilor puteri a modificărilor, politice şi economice, în ținuturile ocupate de armatele statelor aliate.
2. Sultanul își va păstra suveranitatea asupra Constantinopolului și a regiunii lui.
3. Convocarea unei conferențe europene, la care să participe și reprezentanții statelor balcanice.

Soarta Constantinopolului.

Roma. — Din sursă diplomatică se anunță, că statele balcanice au declarat în mod hotărît, că nu vor ocupa Constantinopolul. Bulgarii vor înainta până la poarta oraşului și își vor așeza lagărul în mahalale, până când guvernul turc va cere pace și va primi condiţiunile aliaţilor.

Vase străine în apele Turciei.

Portsmouth. — „Evening News” a publicat că o mare activitate domnește în atelierele de construcții navale: a șasea flotilă de contratorpiloare e gata de plecare. Se asigură că ofițerii și marinarii ar fi fost chemați pe bordul flotei care ar pleca chiar la noapte cu ordine sigilate.

Londra. — In urma distribuiri numeroaselor telegrame din partea admiralității, rechemând pe bordul vaselor ofițeri și echipagii în concediu, o mare activitate domnește la Chatham. Autoritățile refuză lămuriri în privința acestei măsuri neașteptate.

Londra. — Ca la Chatham au fost rechemati toți ofițerii și echipagiile vapoarelor de război staționate la Devonport și Plymouth. Flota a VII de contratorpiloare și diferite alte vase de război ar pleca chiar azi sau mâine la Devonport. Flotila a V pleacă mâine din Plymouth.

Haga. — Crucșătorul Gerderland a primit ordinul de a pleca din Majorca spre Smirna unde va aștepta ordinul de a merge la Constantinople.

Berlin. — Agenția Wolff află că crucșătoarele germane „Hertha”, „Vineta” și „Freya”, care se găsesc în Marea Mediterană au primit ordinul de a se duce în apele turcești spre a ocroti viețile și bunurile supușilor germani. Se asigură că guvernul german ar avea de gând să mai trimeată încă două alte crucșătoare.

O notă a M. Sale monarhului Francisc Iosif către M. Sa regele Carol.

Londra. — Lui „Morning Post” i se anunță din Odesa: După știri particulare, din sursă sigură din București vine știrea, că ieri M. Sa regele Carol al României a primit o scrisoare urgentă și confidențială din partea M. Sale monarhului Francisc Iosif.

Atitudinea României în conflictul balcanic, expusă de un înalt personaj turcesc.

Milano. — (Dela corespondentul nostru special.) Cu ocazia actualului război balcanic, situația excepțională a României a fost discutată mult și toți urmăresc cu încordare orice mișcare a „necunoscutei din conflagrațiunea balcanică”, — cum numește România ziarul „Italia” de aci.

Intr'un interview, acordat trimisului special al numitului ziar, un înalt personaj turc s'ar fi exprimat în chipul următor:

— Atitudinea României e ciudată, foarte ciudată. Se știe că unirea balcanică e opera Rusiei ca să contrabalanseze așa zisa convențiune militară turco-română, despre importanța căreia s'a ocupat multă vreme stampa europeană. Inșă, atitudinea României față de situația actuală în Balcani este, pentru mine, cea mai formală desmintire a existenței vre-unei convențiuni formale turco-română. In ultimul timp al războiului turco-italian, România declară Turciei, că deși în război cu aliata ei Italia — nu ar fi putut să facă nimic de folos pentru guvernul din Constantinopol. Regele României conferi în mod confidențial la Stambul că imediat ce pacea ar fi fost încheiată, atunci poate România ar fi putut lua o atitudine favorabilă — declarată în favoarea Turciei. Acum când pacea e un fapt îndeplinit, România studiază modul de a putea fi de folos Turciei, de a cărei prietinie are neapărată nevoie pentru afacerile din

Macedonia și spre a menține nevătămat echilibrul său față de Statele balcanice. Vom vedea cum va reuși. Nu e atât de ușor de a face pronosticuri.

Motivele cari ar determina România să arăte și să mențină încă neutralitatea sa ar fi:

a) Rusia, tradiționala protectoare a Statelor creștine din Balcani, a declarat că, dacă România ar mobiliza contra bulgarilor, ea ar mobiliza contra românilor. b) România se inspiră dela Viena și Berlin și nu va putea face nimic fără consimțământul Austriei și Germaniei. c) în România nu există așa zisa opinie publică și nu se manifestă, regele singur conduce politica externă; în Bulgaria și Grecia se întâmplă contrariul și opinia publică se manifestă atât de mult încât termină prin a crea curente irezistibile, ca acelea actuale, cari au condus în război rege și guvern, pe când aceștia voiau pacea. Nu știu dacă acest sentiment de independență a poporului față de guvern e un bine sau un rău, nici unul nu o poate spune.

Dezacord anglo-rus.

Viena. — Din cercuri diplomatice se anunță, că între Anglia și Rusia există un mare dezacord din cauza chestiei balcanice, care dezacord este mult mai acut decât cel dintre puterile triplei alianțe și a cele triple antante.

Abdul Hamid la Constantinopol.

Paris. — Agenția Havas află din Constantinopol că fostul sultan Abdul Hamid a sosit ieri aici pe bordul staționarului german „Loreley” și a fost instalat, cu haremul său, în palatul Beylerbey, pe țărmul Asiei. Exsultanul avea guler de cauciuc la gât și avea cămașa foarte murdară. El nu știe nimic despre mersul războiului.

Intervenția Rusiei.

Petersburg. — Sâmbătă guvernul rusesc a trimis ordin telegrafic ambasadorilor săi să comunice marilor puteri și guvernelor statelor aliate, că Rusia crede sosit momentul pentru o intervenție din partea ei, deoarece amenințarea bulgarilor de a ocupa Constantinopolul ar pricinui un masacru sângeros al creștinilor de către turci. Propunerile Rusiei sunt acestea:

1. Regularea graniței româno-bulgară.
2. Serbia să aibă drum spre mare.
3. Autonomia Albaniei.
4. Extindere teritoriale pe seama Bulgariei și Muntenegrului.
5. O înțelegere între Austro-Ungaria și Serbia de a asigura drum liber comerțului austro-ungar spre Orient.

Aldrianopolul a căzut?

Adrianopol. — O știre neconfirmată anunță, că bulgarii au ocupat Adrianopolul.

Mobilizarea armatei Austro-Ungare iminentă.

Budapesta. — Ieri s'a ținut în toate garnizoanele militare din țară controla ofițerilor din rezervă. Tuturor ofițerilor rezerviști cari s'au prezentat la controlă li s'a comunicat în mod intim și cu obligamentul de a păstra secretul cel mai mare, să fie pregătiți pentru orice eventualitate și că în timpul cel mai scurt se poate întâmpla ca să fie ordonată mobilizarea generală, când vor trebui să intre imediat la trupele lor.

După cum se anunță din Seghedin comandantul garnizoanei de acolo ar fi declarat că apelul către ofițerii rezerviști s'a făcut la ordinul direct al ministrului de război.

Încălzirea armatelor bulgare.

Sofia. — In ziua de 1 Noembrie armata bulgară a ocupat orașul Nevrokop. In aceeași zi

după o luptă îndârjită bulgarii au ocupat gara Buk, tăind astfel definitiv comunicația armatei turce din Macedonia cu Adrianopolul.

Sârbii spre Monastir.

Belgrad. — Se comunică oficial, că sârbii au ocupat localitatea Gostivar.

Trupele generalului Jivcovići au sosit la Scutari, iar trupele generalului Stepanovići înaintază spre Adrianopol.

Asediul orașului Scutari.

Rjeka. — Ieri muntenegrenii au început o canoadă vehementă contra orașului Scutari. Orașul este impresurat.

Capitularea orașului Preveza.

Atena. — Agenția telegrafică ateniană află că orașul Preveza a capitulat.

Chestia independenței Samosului.

Constantinopolul. — Consulii Franței, Angliei și Rusiei din Smirna cari au fost la Samos ca să studieze chestiunea sanitară s'au întrunit la Smirna. Înainte de plecare au convocat o sesiune a adunării generale sub președinția dlui Sofulis. Consulii au declarat că au supus ambasadorilor din Constantinopol un raport prin care se recunoaște că majoritatea dezideratelor locuitorilor insulei sunt întemeiate. Consulii au sfătuit pe Samieni să aștepte liniștiți rezultatul demersului dând timp ambasadorilor să studieze raportul și să iee o hotărâre după terminarea crizei actuale din orient. D. Sofulis a mulțumit.

În memoriul lor Samienii au formulat următoarele deziderate: Un principe grec ortodox care să nu fi fost niciodată funcționar, deputat sau senator otoman, în Samos să rămâie un singur funcționar otoman în calitate de comisar general. Trupele turcești să nu stea nici în Samos nici în alt punct al insulei nici pe coasta din față. Poștele și telegraful vor fi administrate de samieni. Samosul va putea avea timbrele sale și moneda sa proprie.

CRONICA ȘCOLARĂ

CONVOCARE.

Despărțământul protopopesc **Chișinău** al reuniunii învățătorilor români dela școalele populare confesionale gr.-or. din protopopiatele arădane I—VII își va ține conferința de toamnă Marți în 6/19 Noembrie a. c. în comuna Chișineu la școala membrului ei Ioan Caba.

Programul:

1. Dimineața la 8 Chemarea Duhului sfânt.
2. Deschiderea ședinței.
3. Apelul nominal.
4. Prelegere practică din Aritmetică de Teodor Mariș inv.
5. Un confort al manualelor pentru limba maghiară, de Ioan Crișan inv.
6. Practica muzicii în școala populară, de Ioan Caba inv.
7. Chestiuni ce ne privesc, lucrare didactică de Petru Roșu inv.
8. Incasarea taxelor.
9. Desbaterea circularei biroului de Mihai Oragoș inv.
11. Propuneri și interpelări.
12. Fixarea ședinței viitoare.

Nădab, 16/29 Octomvrie 1912.

Dimitrie Boar, preș.

Traian Tabia, secr.

A V I Z!

Abonații cari își schimbă locuința, sunt rugați să ne comunice legibil numele comunei, poșta ultimă și comitatul precum și locuința cea veche, pentru că fiind mai multe localități cu același nume, ne îngreunează expedirea ziarului. Totodată să ni se notifice că locuința s'a schimbat-o permanent, sau numai provizor și pe cât timp.

Adm. ziarului „Românul”.

INFORMAȚIUNI

Arad, 5 Noembrie 1912

Adunarea generală a Societății pentru fondul teatrului românesc. Adunarea generală a societății pentru fond de teatru se va ține în zilele de Luni în 5/18 și Marți în 6/19 Noembrie în Brașov, iar nu cu o zi înainte, după cum s'a fost anunțat greșit.

Centenarul preparandiei din Arad. — După interesul cel mare ce se manifestă față de serbarile centenare din Arad se prevede o mare aglomerare de public din afară. Onoratul public este rugat a se îngriji în bună vreme de camere și anume prin anunțare direct la administrația otelelor din centru. Otelele sunt: „Crucea albă” Feher Kereszt unde se va ține și banchetul și concertul; „Vadász Kürt” (mai înainte Vas) asemenea otel mare lipit de Crucea albă; „Central” (Központi szaloda) și „Pannonia” pe calea Andrassy în imediata apropiere de „Crucea albă”. — Pentru toate informațiile stă la dispoziție direcțiunea seminarială.

La primul anunț deja s'a afirmat un interes extraordinar față de serbările din Arad. Vin telegrame de felicitare și anunțuri de participare... Din datine sufletești comemorarea se va face în sala festivă a institutului care se prevede că va fi prea mică pentru porțiunile mari ale participanților. Ar fi dar rezervate locuri în prima linie pentru delegațiuni și numai în număr restrâns vor putea afla intrare și particularii. Sunt rugate dar în prima linie a-și anunța delegațiunile participarea lor cu indicarea numărului participanților, tot așa și particularii cari țin cont la intrare în sală. Mai departe sunt rugați oaspeții a se insinua de bună vreme și la banchet, ca să li se poată asigura loc.

Un concert al dnei Lucia Cosma în Londra. Aflăm că dna Lucia Cosma mult apreciată noastră artistă va da în 27 luna curentă un concert la Londra, în vestita Bechstein-Hall, acompaniată de virtuosul Richard Epstein. Îi dorim să-și sporească cununa de succese cu unul și mai frumos decât cele multe de până acuma.

Pentru fondul ziaristilor. Bravul comerciant român din Făgăraș, dl Ilie Urs, logodindu-se zilele aceste cu d-șoara Mărioara Taica, a trimis la adresa administrației noastre, pentru fondul ziaristilor români, suma de 10 cor., drept răscumpărare a anunțurilor convenționale. Sincerile noastre felicitări!

Nou avocat român. D. Dr. Augustin Ciurdar anunță că și-a deschis cancelaria advocatuală în Vășcău (com. Bihor.)

Un amănunt rectificat. La informația din nrul 213 al ziarului nostru sub titlul „O frumoasă fundațiune pe seama Asociațiunii” s'a stecurat un amănunt necorect în trupul unei propozițiuni, în care spunem că „vărul testatorului ca tutor a înduplecat pe acesta la facerea testamentului, și că studentul e un septiman. Adevărul e că acest testament s'a făcut la propria dorință a testatorului student octavian, Ion Cornel Codarcea, acum majorean, având de tutor pe mama sa Carolina Codarcea n. Sabo, iar fratele redactorului dela „Cultura Creștină” e numit executor testamentar.

Dar filantropic. Ni se scrie: D. Dr. Laurian German directorul institutului de credit „Vatra” din Cluj și d-șora Nuți Todea din Reghin au dăruit, cu prilejul logodnei lor, ca răscumpărare a anunțurilor, — pentru biblioteca

ținerimei universitare din Cluj — suma de 20 coroane.

Primescă donatorii sincere mulțumiri.

Recruții din anul acesta din Viena, Vineri (1 Noembrie st. n.) au depus jurământul de credință și statornicie către împărat în curtea cea mare a cazarmei Rosauer (districtul IX). După serviciul divin pontificat de însuș episcopul militar Bjelik au urmat pe rând jurarea recruților sub steag, după națiuni: întâi Nemții, apoi ungurii, pe urmă românii și bohemii. Alocuțiunile ce au premers depunerii jurământului le-au ținut: pentru Nemți și Unguri însuș episcopul Bjelik, pentru Români clericul Ioan Georgescu, iar pentru Bohemi directorul cancelariei episcopului militar Mgr. Rende.

Napoleon și corespondenții de război. În toate timpurile munca corespondenților a fost cât se poate de îngreunată. În războiul actual din Balcani comandantii trupelor aliate caută a-i ține pe corespondenții ziarelor cât mai departe îndărăptul liniei de foc, ba Turcii îi rețin chiar în Constantinopol încât bieții corespondenți nu pot ajunge a vede mai nimic din scenele ce se petrec pe câmpul de război și sunt constrânși a recurge la fel și fel de apucături pentru a-și putea informa ziarul, care spesează sume enorme pentru a da publicului cetitor știri cât mai proaspete și mai adevărate. Aceasta însă nu este un lucru nou. Napoleon I nu se putea împăca nici de cum cu aceea ca presa să publice știri „intime” despre războaiele sale. Când plănuise războiul în Italia de nord în tăcere și secretul cel mai mare, fiind atunci primul consul al republicii dădu la 15 Februarie 1800 următorul decret: „Ministrul afacerilor polițienești să comunice tuturor jurnaliștilor că despre mișcarea trupelor și a vaselor de război nu li permis a publica nimic în ziarele lor”. Pe timpul războaielor imperiului câmpul de război era departe de Paris încât jurnaliștii nu putură prin informațiile lor să-i încurce planurile. Dar în 1814 când războaiele cu puterile aliate împotriva lui se petreceau în Franța a introdus cea mai severă cenzură pentru corespondența de război. În 19 Februarie 1814 scrie Napoleon către ministrul afacerilor polițienești Savary: „Ziarele sunt redactate fără nici un spirit, căci altcum cum ar fi posibil ca să se scrie, că eu am numai puțini soldați, eu am învins numai pentru că am surpris pe dușman că noi am fost unul împotriva la trei? Voi trebuie să vă fi pierdut capul în Paris, colportându-se astfel de știri, când eu afirm că am 300.000 soldați și dușmanul îmi crede aceasta, și când aceasta ar trebui trimbitată până la extrem. Un principiu fundamental în război e a exagera puterea armată, iar nici când a o micșora”. Dealtcum el introduse cenzura nu numai pentru corespondenții oficiali ai ziarelor ci și pentru scrisorile private. Astfel scrie el în 1811, 5 Decembrie către generalul Berthier: „Scrie mareșalului Suchet și plânge-te că soția lui a scris madamei Saligny, căreia i-a descoperit toate ce se petrec în armata soțului său. Astfel de amănunte nu sunt permise în scrisoarea unei soții. Ea nu-i permis a cunoaște nici forța trupelor, nici mișcările lor. Mareșalului îi e permis a vorbi numai despre sănătatea lui”.

Cum și-a pierdut mâinile Venus din Milo? Academia francez Jean Aicord publică niște documente inedite foarte interesante despre felul cum a fost descoperită statuia Venerei din Milo, precum și despre pierderea brațelor ei. — Cei dintâi cari au văzut această minune de frumusețe au fost ofițerii de marină Dumont d'Urville și Mattered, cari ambii au lăsat notițe, din a căror cuprins se vede clar că statuia a fost întreagă în 1820, și că brațul stâng al zeiței era ridicat în sus și ținea în mână un măr, iar cel drept era răzimat de braț. Neorocirea statuei s'a întâmplat în momentul când numiții ofițeri de marină cu voia ambasadorului francez din Constantinopol, M. de Marcellus, ducându-se în Milo să ridice prețiosul monument de artă, s'a iscat o păruială între Turci și Francezi, păruială care a costat nici mai mult nici mai puțin decât brațele frumoasei zeițe. Versiunea oficială despre pierderea brațelor statuei, datorită conservatorului Louvre-ului din Paris, M. de Clarac, că statuia și-ar fi pierdut brațele cu ocaziunea transportului și anume prin faptul că a fost târăită pe jos, — versiunea aceasta ar fi născocită nu-

mai de dragul diplomației și pentru ascunderea adevărului întâmplărilor, care ar fi relatat de primii ofițeri de marină.

Originea semilunei. E interesant a ști, mai ales acum când biata semilună pare că va apune pe vecie de pe firmamentul european, de unde provine semiluna și steaua de pe emblema națională a Turcilor? Fapt e, că Turcii la ocuparea Constantinopolului în 1453 au găsit această emblemă în Constantinopol, de unde au adoptat-o apoi ei. Chestia e deci: Cum a ajuns să fie semiluna emblema Constantinopolului încă înainte de cucerirea turcească? În lipsă de date istorice autentice o legendă povestește următoarele:

În a. 341 înainte de Christos, atacând Filip regele Macedoniei Bizanțul, a fost împiedecat de a-l lua formal în posesiune de flota grecească care a grăbit spre ajutorul fraților impresurați, de aceea a aflat cu cale să se retragă deocamdată din fața puterii vrăjmașe. Depărându-se însă flota grecească din Bosfor, Filip a folosit momentul oportun pentru a ataca din nou Bizanțul pe neașteptate. S'a hotărât deci să pornească noaptea, ca la adăpostul întunericului să-și poată strecura mai ușor puterea înarmată sub zidurile cetății urgisite. Și se părea că timpul încă-l va favoriza, deoarece pătratul de lună, ce singur mai era pe cer, stădosit la umbra unui nor întunecos. Când deodată un vânt vrăjmaș împrăstie norii întunecoși, luna apare iarăși și la lumina ei argintie reflectează sclipirile armelor lui Filip Macedoneanul și al oștii sale, — locuitorii Bizanțului, speriați de aceste sclipiri neobișnuite cari se reflectau de departe în lumina lunii până în cetatea lor, se ridică toți ca unul, se așează la pârda și resping bărbătește atacul regelui Filip. Ci că într-o amintire a acestei izbânde ar fi adoptat Bizanții semiluna ca trofeu și ca emblema națională, — emblemă pe care au lăsat-o neschimbată și împărații romano-bizantini de mai târziu, adăogându-i numai încă o stea. Turcii, cucerind Bizanțul, au cucerit și luat în posesiune și emblema: Semiluna.

x **Cele mai bune cărți școlare** de autorii I. Moldovan și consoții, I. Vuia etc., caiete 100 buc, de scris, socolă și dictando cu cor. 1,40, caiete de desen cu și fără puncte, revizite de scris și desen cu prețurile cele mai moderate se află de vânzare la **Librăria Tribuna din Arad.**

x **Pregătirea romului și a licherurilor în mod casnic!** 100—200 procente economie, 20 fileri. 1 dosă de extract de rum concentrat de Jamaica, sau orice extracte de licheruri, prin care se poate pregăti 1 litru rum foarte fin, ori 2 litri de licher foarte fin. La fiecare sticlă se include și modul de pregătire.

În schimbul unei sume de 30 fil, în mărci postale trimiț franco o dosă de mostră din ori care extract de licher sau rum.

Magazin principal: **Parfumerie „Hygiene” Timișoara-Cetate** (Temesvár-Belváros) vis-à-vis de intrarea cafenelei hotelului „Coroana”.

(A 444)

LIBRĂRIA ROMÂNEASCĂ
„LUCEAFĂRUL”
IONESCU & PEREANU, BUCUREȘTI
CALEA VICTORIE 116, ALĂTURI DE BISERICA-ALBĂ
Roagă pe toți românii cari vin în capitala României să se oprească la o cerceta, găsind tot ce le trebuie mai ieftin ca ori unde, reviste și foi românești din țară și peste hotare. (fo 510—5)

CRONICA SOCIALA

Despărțământul Șimleu al Astrei.

Vechiul despărțământ „Șimleu” al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, în vigoarea concluderii adus în adunarea generală ținută la 22 Septembrie în Baden și aprobat prin comitetul central în ședința din 5 Octombrie, desființându-se în 4 despărțăminte: 1. Șimleu; 2. Jibou; 3. Chior; 4. Băsești; și după ce On. Comitet central prin scrisoarea sa din 11 Octombrie Nrul 1514—1912 m'a încredințat pe mine cu organizarea noului despărțământ al Jiboului; imi iau voie deci prin aceste cu deosebită onoare să rog pe toți Domnii membrii fondatori, pe viață, ordinari, ajutători ai Asociațiunii și pe toți doritorii de bine domiciliati pe teritoriul cercurilor administrative a Jiboului și a Zălaului și așa și pe cei din comunele de peste Meseș — să se prezinte la adunarea constituantă, ce se va ține în Jibou în otelul central (numit Szücs Pista) la 14 Noembrie a. c. n. 11 ore a. m. invocând sprijinul călduros al fiștecăruia întru înființarea noului despărțământ.

ORDINEA DE ZI.

1. Deschiderea adunării constituante prin delegatul comitetului central.
2. Numirea unui notar și a unui casar ad hoc.
3. Inscrierea membrilor noi.
4. Alegerea comitetului cercual care va consta din directorul despărțământului ca președinte și 4 membri aleși.
5. Verificarea procesului verbal.
6. Închiderea adunării.

Someșodorheiu, la 1 Noembrie 1912.

Gabriel Cherebețiu
delegatul comitetului central.

Ultima oră

Constituirea delegațiunii ungare.

Budapesta. — Delegațiunea ungară și-a ținut prima ședință, de constituire, azi la orele 11 a. m. Parlamentul era încunjurat de jandarmi și de poliști, deși mai târziu s'a dovedit că nu era nici o nevoie de această măsură, fiindcă opoziția a hotărât ca de astădată să nu încerce a străbate la ședință. La ședința de constituire a delegațiunii ungare a luat parte și ministrul de externe, contele Berchtold, precum și amiralul Montecuccoli. Președinte al delegațiunii a fost ales contele Aug. Zichy, iar vice-președinte contele Lud. Láng. Președintele anunță că M. Sa va primi mâine la amiază delegațiunea ungară. Contele Berchtold prezintă proiectul de buget al guvernului comun. Se aleg apoi diferitele subcomisiuni. Ședința s'a sfârșit la orele 12 fără un sfert.

Berchtold precizează atitudinea monarhiei.

Budapesta. — Un lucru fără precedent s'a petrecut astăzi în delegațiuni. După cum se știe M. Sa își va rosti mesajul împărătesc abia mâine și cu toate acestea, în ședința plenară de astăzi a delegațiunii austriace s'a ridicat contele Berchtold și și-a rostit, în atențiunea încordată a delegaților, expozeul în care precizează încă odată într-o formă hotărâtă atitudinea din Balcani. — În nici un caz, a spus ministrul nostru de externe, fie că vor învinge aliații și vor cere drept recompensă mări de teritorii, fie că vor învinge Turcii și vor impune reforme radicale în imperiul otoman, nimic nu e permis să se facă fără să fie ascultată părerea noastră. Monarhia își va apăra interesele în Balcani față de orice pretențiuni și nu va pregeta să ridice

chiar arma întru apărarea acestor interese în cazul când glasul ei nu va fi ascultat. Contele Berchtold și-a repetat încă odată declarațiile în delegațiunea ungară, care deasemenea s'a întrunit spre acest scop seara la orele 6.

Aviațiune.

Nou record de viteză și de distanță. Fransezul Daucourt a ridicat un nou record de viteză și distanță, întrucât a parcurs zilele trecute în decurs de 12 ore distanța ne mai ajunsă de 875 kilometri, ceea ce ar însemna o distanță în linie dreaptă cam dela Lipsca la București. Valoarea acestui record este potențată și prin împrejurarea că din aceste 12 ore, Daucourt a petrecut pe pământ 3 ore și 12 minute în trei rânduri; în felul acesta distanța sus amintită a parcurs-o în 8 ore și 48 minute: o viteză medie pe ceas de 100 kilometri. Startul l-a luat în Valenciennes pe hotarul belgic al Franței, a porsosit în Buc, Poitiers și Bordeaux. Recordul anterior l-a ținut tot un francez: Bathiat, cunoscut dela meetingul din Viena, care luase pe atunci mai în toate cursele lupta cu Vlaicu al nostru; dânsul a parcurs în o zi — de 12 ore — 820 kilometri, ceea ce constituise pe atunci o bravuroasă prestațiune.

Francezii ridică statuă americanului Wilburne Wright. Omnipotenții cuceritori și stăpâni ai aerului, francezii au hotărât a ridica o grandioasă statuă decedatului aviator american Wilburne Wright ca omagiu aceluia care a arătat Francezilor secretele sborului și căruia îi poate mulțami în parte Franța că astăzi nu are rival pe acest teren. În câteva săptămâni s'a adunat o sumă atât de respectabilă, încât aceasta satisface deja preliminarului contplat. Statua probabil va fi ridicată pe câmpia dela Anvours unde a efeptuit Wright magistralele sale sboruri din cari s'au scos învățăturile acelea geniale cu cari au cucerit Francezii mai târziu o lume întreagă.

Garros va atinge înălțimea de 6000 metr. Cel mai renumit pilot al contimporanității, fransezul Garros, se pregătește să bată recordul de înălțime al compatriotului său Legagneux, dorind să ajungă o înălțime de peste 6000 metri. În acest scop el face zilnic ascenziuni parte pe aeroplan, parte pe baloane; acestea din urmă le face anume că să-și obicinuiască plămânii și prezența spirituală în păturile rărite ale acelor înălțimi. Garros va sbura pe un monoplan tip Morane — până acum a fost pilotul lui Bleriot — și după semnele favorabile de până acum nu se poate ști ziua și ceasul când o să bată telegramele în toate direcțiunile lumii această nouă dovadă a progresului. Marginea de sus a înălțimilor ce se pot ajunge azi nu ne-o putem nici măcar închipui: recordurile mari sunt întrecute cu altele și mai mari de pe o zi pe alta. Abia se reculege cetitorul din impresia de admirație a unei prestațiuni formidabile, deja și vin informații despre rezultate aproape iluzorice. Dela austriacul Blasche, care a creat recordul mondial de înălțime prin prestațiunile din Mai cu ceva peste 5000 metri, azi mâine cu câteva luni mai târziu numai recordul va fi mai sus cu o mie întreagă.

(T6.02—10)

INSTIINTARE.

Aduc la cunoștința on. public din loc și provincie, că atelierul meu de

croitorie engleză pentru domni
din strada József Főherceg nr. 2. I-am strămutat în strada József Főherceg nr. 1. etajul I.

Rugând binevoitorul sprijin al on. public din loc și provincie, sunt

Cu distinsă stimă:

Tóth Ferencz.

PAGINI RASLETE.

Un erou național:

Maiorul D. Giurescu.

Dacă am avea azi un război, soldatul român ar plăcea în dispoziție de spirit diferită de aceea a înaintașilor lui. Cultura, ideile, legăturile statornicite de civilizație în ultimul timp, îl fac să privească lucrurile, în urmărire și războiul, în alt chip. Pentru înaintașii noștri, războiul era ceva obișnuit, adesea chiar așteptat, era o clipă de descărcare în care își înecau necazurile în suferințele lor. Ei porneau veseli, voioși, hotărâți și bine încordați spre luptă. În vremurile de acum însă, războiul nu mai e un prilej de călătorie eroică; el apare ca o necesitate aspră și grea. Soldatul modern va merge negreșit prin praf și prin noroi, va suferi negreșit de foamete și de sete, va primi toate oboselile, va îndura toate greutățile, își va da negreșit sângele și viața, dar va face de datorie și din indemnul rațiunii.

Această stare de spirit nu implică nici de cum o inferioritate morală; dacă entuziasmul face eroi, și rațiunea face. Motivele au aceeași valoare. Noua atitudine față de războiul se sprijină mai mult pe sentimentul datoriei decât pe eroism. Ceea ce atrăgea un războinic în trecut, era gustul de aventuri, curiozitatea primejdiei, prestigiul gloriei. Azi soldatul se luptă fără a avea în rațiune, după cum se zicea, „bastonul de mareșal”, — destul că simte acolo cheia căminului său. În războiul nostru dela 1877 găsim multe pilde de eroism, unele frumoase, altele mărețe, altele mișcătoare. Purtarea maiurului Giurescu însă, în atacul dela Rahova, iese fără îndoială din obișnuit; în ea întâlnim avântul eroismului antic, imbinat cu conștiința luminată a soldatului modern. Povestesc episodul după informațiile ce am putut culege dela câțiva martori oculari, dela d. general C. Spiroiu mai ales, care a servit ca locotenent în batalionul maiurului Giurescu.

În anul 1877 maiorul D. Giurescu era comandantul batalionului 2 din regimentul 4 dorobanți; el era în același timp soț al unei femei tinere și tată a trei copii mici, pe cari dânsul în iubirea-i părintească îi numea „băieții mei”. Își poate dar lesne închipui ori cine, în câtă durere în suflet primește el știrea despre decesul răsboiului. Inima lui însă de Român și mai cu seamă de oștean român, tresaltă totuș de bucurie, fiind sigur mai dinainte că armata română, sub destoinăția ei comandă, va scutura repede jugul ce de atâtea secole apasă pe grumajii țării sale.

Oastea română se mobilizează și se concentrează la marginea Dunării, pe care o apără timp de mai multe luni împotriva invaziilor inamice și pe care o și trece apoi, fiind grabnic chemată în ajutor de împăratul tuturor Rusilor, ale cărui armate învinse erau amenințate a fi cu desăvârșire distruse.

În seara de 6 Noemvrie se zvonește că a doua zi va ataca cetatea Rahova, unde se adăpostea o numeroasă armată turcească. Toate trupele erau bucu-

roase, dar mai bucuroși erau dorobanții Muscelului, bucuroși pentru că se credeau mențiți de soartă a ataca în întâia linie, ei singuri fiind din toată divizia armați cu arma Peabody, arma cea mai perfectă a timpului, care bătea până la 1200 metri. Celelalte trupe aveau arma cu arc și pușca muscălească Kränka, cari abia trimiteau glonțul la 500 metri.

Mare fu însă decepția maiurului când, la primirea ordinului, văzu că batalionul său nu numai că nu era în linia I, dar nici în a II-a, ci tocmai în rezerva generală la dispoziția comandantului de divizie. Ordinul fiind însă dat, nu se putea nimic face, trebuia să se resemneze. A doua zi de dimineață comandantul diviziei trece în revistă trupele, înaintea plecării la atac. La apropierea șefului, maiorul Giurescu aruncându-și privirea pe linia frontului batalionului său, citește în ochii tuturor frământarea ce toată noaptea îi rosese și inima lui și, ne mai putând îndura imboldul conștiinței, iese înaintea comandantului diviziei și în numele său și al întregului batalion, cere intervertirea ordinului făcute.

Un schimb de cuvinte din ce în ce mai aprinse se încinge între comandantul diviziei și maior, cuvinte cari lasă în admirare pe comandant și întreaga lui suită. Colonelul Obedeanu, care a fost martor la această mișcătoare scenă, afirmă că comandantul diviziei a încercat a face pe maiorul Giurescu să primească de bun dispozitivul adoptat, reamintindu-i că este însurat și tată a trei copii mici. La aceasta, maiorul Giurescu răspunde cu fruntea sus, că „din moment ce a trecut Dunărea, el aparține mai întâi țării, care e în primejdie și pe care trebuie s'o apere, și că numai după aceasta aparține nevestei și copiilor!” Colonelul Slăniceanu, comandantul diviziei, adânc emoționat de aceste cuvinte, ordonă facerea batalionului cerc împrejurul lui și rostește următoarea cuvântare, care se găsește trecută în istoricul regimentului 4 Argeș:

„Ostași!

Sunt mândru de a vă cunoaște și în aceste momente supreme, sunt cu atât mai mândru și încurajat, cu cât am constatat devotamentul cu care v'atți oferit voluntar a combate în linia I-a. Nu mă îndoiesc o secundă că fiecare din voi își va face datoria; vă mulțumesc și vă urez victorie și bun succes. Sper că voind Dumnezeu, să fim cu toții diseară în Rahova”.

Un singur „Ura”, dar un ura formidabil izbucnește din piepturile celor o mie musceleni, acoperind ultimele cuvinte ale colonelului Slăniceanu, după care întreg batalionul în frunte cu bravul maior Giurescu, pornește spre capul coloanei pentru a lua loc în I-a linie de bătaie.

S'au încercat scriitorii, poeții, artiștii să descrie, să zugrăvească bravura soldatului român. Slabe încercări. Nimeni și niciodată decât acei cari au avut fericirea să facă războiul și să vadă pe soldatul român mergând la atac, numai aceia și-au putut face o adevărată idee de bravura, de curajul, de abnegația și disprețul de moarte cu care soldatul român se repezea la atac. Întocmai ca soimii munților lor, cari din înălțimi

amețitoare văzându-și prada pe pământ se reped asupra ei cu iuteala fulgerului, tot astfel și bravii Muscelului, în frunte cu maiorul lor Giurescu, se reped asupra cuiburilor dușmane, îndată ce le zăresc.

Primele șanțuri cad unele după altele în mâinile dorobanților musceleni, iar Turcii, înspăimântați de atâtea furie de atac, se retrag în dezordine înspre formidabila redută care apăra intrarea cetății Rahova. Maiorul Giurescu dând pilde de un ne mai pomenit curaj își îmbărbătează continuu batalionul și-i urmărește de aproape, străbătând nori de fum, șanțuri, obstacole, în disprețul suerilor de gloanțe răspânditoare de moarte, pe care el o bravează cu beția voluptoasă și sângeroasă a primejdiei supreme. După câteva salturi impetuoase, el ajunge cu batalionul până în marginea redutei, unde se produce o luptă aprigă, învenșunată, un amestec de pământ, oameni și arme, o învălmășală crâcnă în care uralele se amestecă cu strigătele morții. Aici, fatalitatea voiește ca maiorul Giurescu să cadă mort ciuruit de gloanțe, alături de locotenentul Bordeanu și 47 fii ai Muscelului, oșebit 167 răniți.

Dacă soarta nu a voit ca maiorul Giurescu să intre victorios în Rahova, apoi sufletul lui din cer, de acolo de sus unde se duc toate inimile nobile cari se jertfesc pentru țara lor, a putut privi mândru și cu satisfacție, puțin după aceea, cum drapelul batalionului lui iubit fălăie triumfător pe zidurile cetății. Împăratul Alexandru al Rusiei dădu ordin ca să se serbeze această izbândă în toate bisericile; iar marele duce Nicolae scrisese domnitorului nostru Carol, care era comandantul suprem al oștirilor românești și rusești: „Am fost totdeauna feicic a recunoaște vitejia și solidele calități militare ale oștirea românești. Izbândă dela Rahova aparține întregă armelor române”.

(Sfârșitul în numărul viitor.)

ECONOMIE.

Congresul regnicolar cooperativ.

— Raport special. —

La 24 Octomvrie a. c. au ținut cele 4583 de cooperative aparținătoare „Asociației cooperative din Ungaria” (Magyarországi Szövetkezetek szövetsége) al doilea congres regnicolar al lor în Budapesta. Congresul a fost cercetat de circa 2500 de delegați ai cooperativei membre a „Asociației”; conducători de cooperative de credit, de consum, de valorizare, de lăptărie; s'au reprezentat prin delegați și mai multe centrale regionale din țară, între cari și Raiffeisen-verbandul Sașilor prin Dr. C. Wolff ales și viceprezident al congresului. Asemenea au trimis delegați ministrul de agricultură și de comerț. La masa prezidială,

ROMANUL ZIARULUI „ROMÂNUL”

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMAN)

Trad. de Senior

Cât despre melancolicul nostru de Tentetnikof, el pierdea pe fiecare zi din sălbătăcia lui. El fu văzut apropiindu-se de unul din vecinii săi, cu anume Nemrod care, când se ducea la prânz la Petrișef, îl înștiința întotdeauna despre vizita sa, trimițându-i, în ajun, un frumos coș cu vânat: prânzele lui se învecinau cu ale amândurora. Vecinul acesta posedă, în fundul unui fermecător scutis, o vilă drăguță; el târîse aici în una din seri pe Tentetnikof, cu pușca pe umeri, sub pretext că vâneze ziua următoare, înainte de revărsatul zorilor. Nu trecu nici o jumătate de oră de când întâmplarea făcu să apară, înaintea ușii frumoasei vile, generalul Betrișef în caleașcă. Călare era Iuliana, strălucitoare de frumusețe, și Cicikof care, încântat de norocoasa întâlnire, inaugură împăcarea grabnică a celor două gazde ale sale. Noua sa gazdă a zilei, de o amabilitate perfectă, improviza un ceai, o cină fină, o șampanie abundentă la ghiată. Când se despărțiră,

Cicikof auzi foarte distinct pronunțându-se în două rînduri cuvântul legodnă.

Peste cinci zile avu loc un mare prânz de gală la general. Acesta vorbia lui Tentetnikof despre faptele glorioase din 1812, și despre ceea ce va releva ca măreț istoria generalilor acestei nemuritoare epoci. Tentetnikof nu-și putea explica interpelările îndărătnice pe cari i le făcea asupra chestiunii acesteia viitorul său socru. Cicikof dădu, în chip sumar și vesel, cheia neînțelegerii, și, diplomat subtil, el sfârși prin a-ș face mare cinste din născocirea lui.

Desnodământul prevăzut se apropia, și peste câteva zile cu toții petrecură o zi împreună în oraș. Zece zile mai în urmă, Cicikof, ca filozof care nu-și pierde vremea de două ori în fața aceluiaș spectacol, făcu să i se încredințeze misiunea de a merge să vestească în trei guvernamente vecine, rudelor generalului, căsătoria dsoarei Iuliana, fixată peste două luni; acest mare turneu, care avea să înceapă cu colonelul Kochkaref, căruia îi mergea faima de nebun prin împrejurimi, avea să se facă cu cheltuiala generalului, ori ce obiecțiuni ar fi făcut la aceasta eroul nostru. În sfârșit, el spunea cu discreție că era destul că Betrișef îi furniza o prea frumoasă caleașcă de Viena și înbămă la ea trei cai zdraveni scoși din grajdurile Excelentei Sale.

El primi totuș un drăguț portofoliu pe care era încadrat un buchet de violele brodat în perle, care îi spuse generalul că e opera tovarășei sale de călărie. Acest portofoliu, prevăzut cu o micro-

scopieă broască de argint în interior, se găsea a fi plin cu oei mai mărunți asigrați cari sunt atât de folositori călătorului, chiar aceluia al cărui echipaj arată cea mai mare dare de mână.

CÂNTUL XV

Două originale fiecare în genul său.

„Dacă colonelul Kochkaref e în adevăr nebun nu-i nici o primejdie în asta”, bolborosi Cicikof de îndată ce se văzu singur în câmp deschis în mijlocul șesului nemărginit unde nu mai zăria, deasupra verdelui auriu al câmpurilor și al livezilor, decât azurul boltei fără fund, și cenușul câtorva nori îndepărtați. „Selifan, Selifan! tu te-ai informat bine, nu-i așa, pe ce drum să merge la colonelul?”

— Eu? peste puțină; eu am avut atâtea de lucru cu caleașca asta care era ruginită, plină de praf, de pânze de paiangen; a trebuit să scutur, să spăl, să ung, să smălțuiesc... să-i fac o îmbrăcăminte în toată regula, de, ca s'o pun în starea superbă în care o vedeți... unde a-ș fi găsit cu vremea să discut? eu sunt acela care am ținut să aveți caleașca de ceremonie; Petrușca a avut tot răgazul să întrebe pe vizitiul generalului, și pe el nici nu-l doare capul de asta.

— Ce, tu nu mai ești în ale tale? Ți-am spus de o sută de ori că nu face să se întemeieze cineva pe Petrușca; Petrușca e un prost, un imbecil, un dobitoc; eu sunt sigur că-i beat și că se ține abia pe scaun.

(Va urma).

în frunte contele Iosif Majláth președintele „Asociației”, erau grupați toți conducătorii puternicului partid agrar, care precum se știe, a îmbrățișat mai întâiu cu mai multă căldură chestiunea cooperativelor din Ungaria, pe care le conduce și desvoaltă și de prezent având a mulțami acestora mare parte a puterii de care dispune la conducerea treburilor țării.

Cuvântul de deschidere al președintelui, în care s'a accentuat solidaritatea cooperativelor și puterea, ce rezidă în această solidaritate, n'a fost lipsit și de unele accente șovinistice, care tradează că prin cooperative puternicii zilei urmăresc nu numai scopuri economice-sociale, ci și scopuri mai înalte patriotice în vederea înfăptuirii vechei utopii: a statului național maghiar. Statul, a zis contele Majláth — trebuie să facă în interesul unității țării și a conservării pământului maghiar pentru maghiari o politică națională energetică, iar cooperativele îi vor fi în aceasta acțiune a sa mijloace și tovarășe puternice și credincioase! Cere deci ca statul să ocrotească cooperativele, ca pe niște alcătuiri, ce au de împlinit o mare misiune, nu numai economică, ci și națională!

Din raportul prezentat, de conducerea „Asociației” cu privire la executarea hotărârilor ultimului congres regnicolar este de amintit hotărârea privitoare la introducerea de cursuri cooperative în seminariile teologice și în pedagogii. În privința aceasta intervenția „Asociației”, la guvern, a avut rezultatul pozitiv, că în ministeriu s'a studiat chestiunea aceasta și lucrările necesare pentru introducerea acestor cursuri sunt deja terminate.

Un al doilea rezultat pozitiv al intervenției „Asociației” la guvern, în interesul propagandei ideii cooperativelor este, că ministrul de culte a început a împărți pe calea inspectoratelor școlare premii în bani acelor învățători populari, cari au desvoltat și desvoltă și activitate social-economică, îndeosebi prin înființarea și conducerea de cooperative.

Intrând după aceasta congresul în dezbaterile obiectelor puse la ordinea zilei Meskó P. și-a desvoltat interesanta conferință: „Aprovizionarea consumenților orășeni și întovărășirea producătorilor”. Conferențiarul crede că cel mai sigur mijloc pentru a pune capăt sau cel puțin a micșora scumpetea insuportabilă a alimentelor este întovărășirea producătorilor săteni pe comune și punerea lor în legătură directă și nemijlocită cu consumenții orășeni; va să zică cere excluderea mijlocitorilor, a comercianților speculanți, cari — zice — sunt cauza scumpirii produselor alimentare. Intemeiându-se în sate tovarășii de producenți de produse alimentare, cari eventual se pot organiza și pe regiuni, iar de altă parte organizându-se și în orașe întreprinderi pentru aprovizionarea consumenților cu alimente, (însoțire de consum) aceste două tovarășii ar putea lucra în cea mai bună armonie, în interesul reciproc al membrilor lor și ar pune capăt sau ar micșora mult scumpetea. Pe baza expunerilor conferențiarului congresul a enunțat următoarele: Congresul primește și este gata a sprigini cu bucurie fiice instituție, care aduce pe consumenți și pe producenți în legătură nemijlocită unii cu alții”.

Privitor la organizarea cooperativelor de lăptărie un alt punct luat în program, congresul a enunțat necesitatea imperativă de a se întemeia o centrală a cooperativelor de lăptărie, care eventual va înființa cooperative sau centrale religioase în provincie.

În interesul ridicării economiei de vite, și pentru a micșora marile pagube, ce se ivesc an de an în vite, congresul a enunțat, că află de necesar, ca cooperativa centrală pentru asigurarea vitelor să-și extindă activitatea asupra țării întregi. În acest scop roagă guvernul să facă legea specială pentru asigurarea vitelor și să compună și publice o statistică mai amănunțită asupra pagubelor în vite, în fine cere ca guvernul să caute a câștiga cât mai curând putere de lege dispozițiilor cuprinse în ultimul proiect de lege sanitară pentru vite, prin care se prevede despăgubire de stat pentru vitele pierite în urma unor morburii lipicioase.

După aceasta congresul a luat poziție față de noile legi de dare și a primit de al său un memorandum prezentat guvernului de centrala Hanga, princare cere, ca rebonificarea de câștig dată membrilor cooperativelor de consum să nu se ia de bază la fixarea dării.

Față cu noua centrală a cooperativelor de credit independente, întemeiată de curând la inițiativa deputatului Dr. Hantos și care a cerut recunoașterea ei din partea guvernului pentru a ajunge la favoruri de dare, congresul a hotărât a cere guvernului să recunoască ca centrală cooperativă numai astfel de organizații, cari dau destulă garanție, morală că vor lucra în spirit adevărat cooperativ și întrucât s'ar simți nevoia de a organiza în o centrală cooperative independente, aceasta să o facă consiliul de direcțiune al „Asociației cooperative din Ungaria”.

Cu acestea congresul s'a încheiat.

„R. E.”

Situația financiară.

Situațiunea pieței internaționale de bani continuă a fi tot mai încordată în urma cererilor tot mai multe de bani. La Berlin discontul privat s'a urcat la 4 $\frac{1}{8}$ % la London e egal cu etalonul oficial de 5% Banca imperială germană, precum am fost semnalat și noi în raportul săptămânal trecut și-a ridicat etalonul dela 4 $\frac{1}{2}$ la 5% procente iar la London și Paris se așteaptă în curând o nouă urcare cu cel puțin $\frac{1}{2}$ %. Aceasta mai ales în urma cererilor mari de aur în vederea războiului balcanic și în general a situațiunii nesigure politice și financiare. Băncile mici caută să se provadă cu rezerve pentru încunjurarea unor eventuale rum-uri și asediază băncile de emisiune cu cererile lor.

Astfel stând lucrul și pe piața internă, urmând Băncii imperiale germane, și-a urcat și Banca A.-Ung. etalonul dela 5 la 5 $\frac{1}{2}$ ajungând noi astfel a avea cea mai urcată rată oficială. Discontul privat e în Viena 5 $\frac{3}{16}$ %. În Budapesta cererile private de bani n'au crescut în mod deosebit în timpul din urmă, dar în schimb Banca Austro-Ungară a fost per ultimo într'o singură zi asediată cu cambii de peste 18 milioane cor.

„R. E.”

Bibliografie.

A anărut revista literară ilustrată săptămânală „Cosinzeana” Nr. 44—1912, cu următorul cuprins:

Al. Ciura: „Crucea roșie” articol. Z. Bârsan: Cântece, poezii. Viora dñi Bihor: Chemare, schiță. G. Vladescu-Albești: Un vis, poezie. I. Dragoslav: Furtună, povestire. Vasile Stoica: Ego, poezie. A. Fogazzaro—D. Tomescu: Misterul poetului, roman. Flori de-o zi: R. M. Anarhismul din Rusia. — Oameni perfecți. Cărți primite la redacție. Scrisori dela redacție. Ilustrații. Abonamentul e 12 cor. la an. Intre abonații cari își plătesc abonamentul înainte pe un an întreg, se sortează la sfârșitul anului opt biblioteci a 25 cor.

„Arta Română” Nr. 4, 5 și 6 pe 1912 cu următorul sumar: Expozițiile artistice dela Ate-neul din București (Expozițiile: L. Rechemberg, Sonya Roguska — I. Tincu, N. Gropean, Cercul Artistic, M. Teșanu, Cecilia Gerson) de V. Ravici. Liciu, State Dragomir. Profilului din Lojă (versuri), Gordon. Jurnalul unui pictor, N. N. T. Scrisoare la primul concert simfonic, I. Vlăduța. Arta și civilizația, Dr. St. Possa. Inceputul muzeului de etnografie al Moldovei, A. D. Atanasiu. Scurte interpretări asupra tablourilor lui Băncilă, Adm. De Conservatorul din Iași, Cornea. Afacerea „Cobzarului” — Elena Văcărescu, Ferrari și Victor Eftimiu, Ispas. Expoziția retrospectivă a școlii de Belle-Arte din Iași, Ada. Inaugurarea primului monument Ma-

relii Domnitor Cuza, A. D. Atanasiu. Trupa de opere și operete a dlui Bărcănescu, E. Caudella. Primul debut al lui Leoncavallo, Al. I. Zirra. Pe Lemn, Viorela. Cronici: Estetica capitalei noastre. Pribeagul. Congresul de desemn. Coperta. Buletinul societății pentru cultura artistică la școală, A. — Ilustrațiuni: Alexandru Ioan Cuza. Monumentul lui Cuza-Vodă în Piața Unirii din Iași. Gh. Bardasare-Panaiteanu. — Portretul dnei S. Em. P. Bardasare. — Cap de expresie. Gh. Popovici. — După răscoale. Otto Breise. — Căsuță la marginea orașului Iași. Octav Băncilă. — Pentru patrie. La sate. Historia.

Se află sub presă și în curând va apărea „Pocăitii...” Cuvântări bisericesti asupra asunimților pocăiți (advenștiți, nazarineni) de Dr. Nicolae Brânzău paroh în Vulcan.

Cuprinsul: Introducere. I. Descoperirea dumnezeiască: Sf. Scriptură, Tradițiunea. Obiectiuni împotriva Tradițiunii. II. Sfânta Biserică. Episcopii și preoții. III. Sfintele taine. Botezul. Mirul și Spovedania. — S. Cuminecătura (Impărțanie). Jertfa sfintei Liturghii. Maslul și căsătoria. Sacramentele; riturile și slujbele s. IV. Cinstea Maicii Domnului, a îngerilor și a sfinților. V. Locurile, timpurile, lucrurile sfinte. VI. Viața creștinească. VII. Cine sunt pocăiții? (istoricul sectei). VIII. Concordanța biblică, în care la orice întrebare privitoare la adevărurile credinței noastre află locuri respective din S. Scriptură. IX. Registru Alfabetic.

O perfectă apologie a învățaturii Bisericii noastre în fața rătăcirilor, cari tot mai mult răspândesc în poporul nostru. Lucrare făcută pe temeiul literaturii teologice moderne. Limbă populară curată. Indispensabil pentru fiecare credincios la expunerea adevărurilor creștinești. Lectură importantă pentru popor! — Registrul alfabetic și concordanța biblică îndreptează în toate po-femeile. — Lucrarea se estinde pe 12—14 cor. octav, tipar curat. — Prețul: 3 cor. România a lei 50 bani. La comandă de 5 ex. trimitere franco, dela 10 ex. în sus un exemplar gratuit. Până la 10 Noemvrie se poate abona cu prețul 2 cor. România 2.50 lei! — A se adresa la autorul Dr. Nicolae Brânzău, Vulkán, (Hunyad m) Ungaria.

Ioan Agârbiceanu: Shițe și povestiri (1912) cor. 2 + 20 fil. porto.

L. Rebreanu: Frământări cor. 1.50 + 20 fil. porto (1912).

Seb. Bornemisa: Cele mai frumoase poezii populare a 60 fil. + 10 fil. porto.

Calendarul Național pe anul 1913 a 40 fil. + 5 fil. porto.

Păcălici. Calendar glumeț pe anul 1913 a 30 fil. + 5 fil. porto.

Hărălamb Călămăr (Ermil Borgia) a 60 fil.

M. Sadoveanu, Bordeenii și alte povestiri cor. 2.—

Ion Pillat, Visări păgâne, Poezii 1910—1912 cor. 1.75.

Carmen Saeculare 1862—1912. Societate Academică „Petru Maior” cor. 1.50.

Gheorghe Barițiu, studii și articole cu prefață de Dr. Ioan Lupaș a cor. 1.50.

De vânzare la librăria Tribunei din Arad.

POȘTA REDACȚIEI.

Dlul P. G. Pereanu, București. Propunerea d-v. este departe de a fi realizabilă, — astfel trebuie să renunțați la publicarea ei.

Dlul N. V., Beba. Da, arhieriei vor cere și îmbunătățirea stării materiale a învățătorilor.

POȘTA ADMINISTRATIEI.

Augustin Ossian. Supurul de sus. Ineă 3 cor. areți de plătit pe 1912.

Nicodim Neagota, Cuișed. Mai 7 cor. pe 1912.

Andrei Droncea, Brașov. Il veți primi peste 10 zile. Rugăm însă și prețul lui.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

Aviz.

Vindem per vagon sau in mic ab gara Marosillye

Rachie de prune curată

(din prune bistrite).

Rachia se poate fierbe și sub supravegherea cumpărătorului până la finea lunii Noembrie. (Pu 345-3)

„PRUNA”

soletate pe acții industriale și comerciale în MAROSILLYE.

La librăria și tipografia Ier. Preda, Făgăraș se primește momentan

o calfă de librar.

Cunoașterea limbei maghiare condiție.

(Pe 542-3)

Creme pentru față, pudre

apunuri, parfumerii etc. de vânzare — mare sortiment — la drogheria și parfumeria **Tóth Andor és T-sa**, Arad Fő-tér.

(To 518)

Manuale folosite și noi

pentru toate institutele de învățământ precum și hârtie și revizite de scris se capătă cu prețuri ieftine la librăria **Pichler Sándor**, Arad, Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1. (Ma 807-100)

Gustați

berea **SLEPING-car** din fabrica „Bragadiru”.

Dr. Gara Ármin

și-a mutat

cancelaria advocațională

în plața Libertății (Szabadság-tér) 9 în bulev. Andrassy nr. 23-24.

(Palatul Neumann).

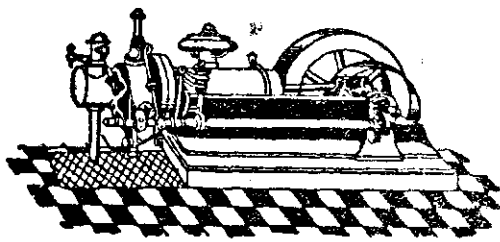
(Ga 543-3)

Körber József és T-sa

LUGOJ, strada T mșori nr. 28.

(Casa proprie)

Lăcătușeri, atelier pentru repararea mașinilor, instalatori de apeducte. Atelier pentru repararea pom-pelor, a mașinelor cu benzină, motoare, mașini cu abur și mașini agricole.

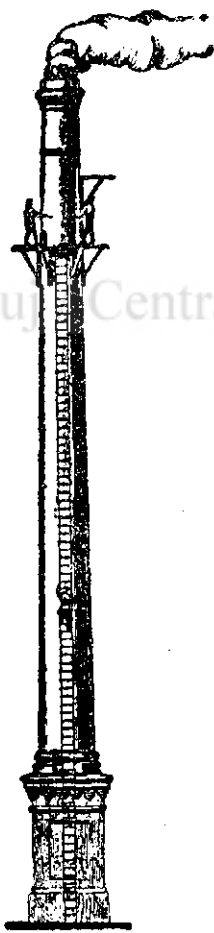
Lipire autogenă cu cea mai deplină garanță Ateller special. Turnătorie de fer și oțel. TELEFON 184.

Construirea și repararea hornurilor pentru fabrici

execută fără conturbarea lucrului fabricii

Gussenbauer L. și fiul

BUDAPEST, VI., Rózsa-u. nr. 80.

Cea mai veche și mai renumită instituție. Construește **pereți** pentru cazane, cupatoare pentru orice ram industrial și tot felul de **turle** pentru apă. Până acum am executat peste 3000 de clădiri, între cari pe seama fabricii de electricitate din Viena, cea mai mare în Europa, am zidit în pereți locomobile de 90 000 HP. cu suprafață de 24.000 m², 128 ciururi ambulante, precum și 4 dintre cele mai mari hornuri ale acestei fabricii, cu un diametru de 45 m.

Prospecte și catalog ilustrat se trimit gratis.

(Gu 339-15)

Kratochvill Ágoston

turnătorie de lucrări de artă și firme Budapesta, VII., Cserhát-u. nr. 22.

Fond. în 1899.

Telefon: 28-35.

N-rul casei de păstrare poștală reg. ung. 16546. (Notă Clearing).

Table de firmă vărsate din bronz și zinc

pentru ofiți, medici, avocați, ingineri, arhitecți, execută frumos și modern. Cea mai mare fabrică în bransa aceasta în Ungaria.

Prețuri de fabrică.

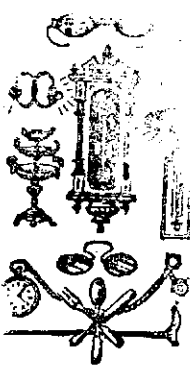
Correspondență în limbile maghiară și germană (Ka 143-30)

MANDEL ZSIGA

orologier gluvaerglu-optic

DÉS-Főtér

Sucursala Gyulafehérvár

Cel mai mare depozit de tot felul de ciacornice de aur și argint precum și ciacornice de metal și nickel. Articuli de argint de Chana Berndorfer Cristofle și tacâmuri de argint. Oche ar și zwickeri de Rathenov. Articole optice de aur și argint Gramophoane și plăci. — Reparaturi solide și ieftine. Serviciu conștiincios. Prețuri moderate

(Ma 182-30)

MASINI

pentru industria cimentului,

Fabrică pentru țevi de ciment, presă pentru table de ciment și aranjează fabrici complete din ciment

Hazai fémlemez és cementgyári gépgyár r.-t.

BUDAPESTA, VI., Rákóczi Ferenc-u. 66.

TELEFON: 93-13.

(Ha 140-120)

Un milion altoi de viie

soiurile cele mai distinse pentru vin și masă. — Viță americană cu și rădăcină și ochiuri pentru altoi din toate soiurilor se află de vânzare la pepinăria Domnului românesc din Bobalna lângă Orăștie a cărui proprietar e Dr. Aurel Vlad.

Fiind pepinăria noastră bine îngrijită n'a fost atacată de peronosporă, soiurile sunt foarte frumoși și desvoltați la perfecție.

Pentru vița liferată din pepinăria noastră, garantăm că soiurile sunt curate după cum sunt notate în catalog.

Fie care viticultor și proprietar de viie să se adreseze cu toată încrederea pentru altoi de viță trebuincioși la jos semnata administrație fiind sigurat că vor fi serviți conștiincios, solid și prompt.

La cerere să trimită gratis și franco catalogul despre altoi de viie cu descrieri și cu îndrumări practice pentru plantarea și lucrarea nouelor vii.

Se primesc băieți de români la cursurile practice pentru altoi, de viță. Condițiunile de primire la cerere se vor trimite.

Administrația „Domeniului din Bobalna”

(A 58.)

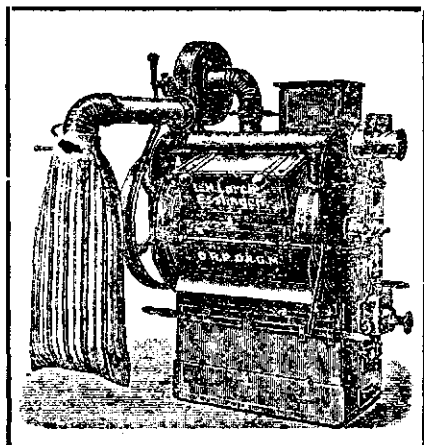
Bábolna (u. p. Szászváros).

Hainele nu se mai strică!

și cu mai trezvie curățate cu paria da a le dai spre curățire la institutul

Văduva Engel Vilmos, în Făgăraș.

Provăzut cu mașini moderne și aranjat pentru curățirea chimică a haineor, văpsirea stofelor și curățirea peneilor de perini. Pentru curățirea unei îmbrăcăminte de bărbați 3 cor. La comanda dela 10 cor. în sus expedarea se face franco.

Hainele de bărbați, dame, și copii, perdelele, brodariile, stofele mobilelor sau penele de perini. Pațoane de piele se văpesc în colorii întunecate, durabile și cu garanță. Văpsirea hainelor de doliu se execută grabnic.

(E 504-)

Totfelul de instrumente muzicale violini, chitare, cimbale și p'ane încordează și reparază cu specialitate și cu prețuri moderate

KLINK SÁNDOR
măstru pentru încordarea instrumentelor muzicale și fabricant de pian
DÉVA Kun-Kocsárd-u.
Incordări de pian la dorință execut și în provincie.

In atenția oomicultorilor!

Ofer altol de pruni bosniaci ca „Balkanska Carica” (Regina balcanului) și „Krajička Bosne” (Regina Bosniei). — Altoiul de 2-3 ani cu coroană admirabilă e cel mai bun din diferitele soiuri de pruni. Poama e foarte mare, excepțional de dulce și foarte gustoasă. Se coace spre sfârșitul lui August, când se poate folosi ca desert, pentru uscat, la fabricarea țuicei și a sligovițului. — Prunii mei nu sufer de căderea frunzelor, (Polystigma rubrum) ca de regulă alte soiuri la cari în mijlocul verii cade frunza, pricinuind stricarea poamei. Acest soi a fost premiat în diferite rânduri, cu premiul întâi din partea guvernului. A fost premiat la expoziția milenară din Budapesta 1896 și la expoziția din Viena 1897 cu medalie de aur, la expoziția internațională din Paris 1900 cu medalie de argint și în fine la expoziția regnicolă din Bosnia și Erțegovina ținută la Sarajevo iarăși cu medalie de aur. — Pentru calitatea prunilor garantez

Sava T. Kojdić,

K 500; mare proprietar în Brečka, Bosnia.

KUN ENDRÉ,

atelier cu mașini electrice pentru
ascuțire artistică și homoru.

Ku 39-60) **SZATMÁR,**
casa-Lávay, vis-à-vis
de Tribunal.

Se recoman. pentru pregătirea și ascuțirea oricărui soi de cuțite, ca cuțite pentru căsăpie și bucătărie, pentru masă și bricege, unelte pentru ciobotari și coșcari precum și ascuțirea bricelor pre lângă prețuri convenabile și execuție ireproșabilă.

La trimiterea a 6 brice barbiere socotese taxa usual pentru 5.

GHEORGHE GIOROGARIU

MĂSTRU TÂMLAR.

LUGOJ, STRADA ATANASIOVICI No. 10.
(Casa proprie).

(Ci 217-120)

Iși recomandă atelierul bine asortat cu materiale uscate. Intreprinde și execută tot felul de lucrări aparținător acestei branșe, aranjamente interne și luoru pentru edificii ori unde, și în ori ce stil, cu : : prețuri moderate. : : :

(Ka 31-52)

Prima calitate

Mașini de cusut „Singer” calitate bună pentru femei cu 60 K. (karikahajós) tot pentru femei 84 K., centralbobin 94 K., cu 5 cutii din oricare soiuri 110 K., cu luntre scufundătoare (sülyeszű karikahajós) — centralbobin fără sunet, artistic lucrate, un adeărat decor pentru casă cu 130 cor. precum și biciclete cu 104 cor. pe lângă garanție de 5 ani — livrează:

KRAUSZ HENRIK
Budapest, IV., Veres Pálné-u. 40

Ravanzatorilor le dau rabat — Catalog la cerere trimis grați și franco.

In atențiunea dlor vânători!

Imi iau voie să recomand atelierul meu preparativ, unde se execută totfelul de preparări de paseri, sugătare, aranjarea odăilor pentru vânători, covoare și totfelul de lucrări în

branșă mea, în mod inexceptionabil și prompt, cu prețuri moderate.

VÖRÖS MÁTYÁS

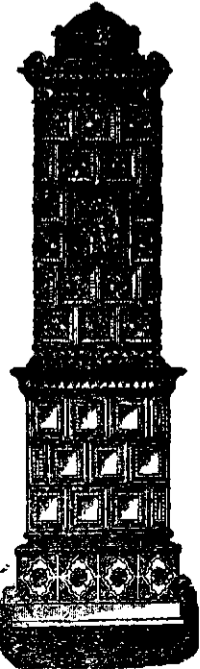
preparator și fabricant de instrumente de fizică.
Szeged, Petőfi-sugárut nr. 55.

Vo 286-80

KISS JÁNOS

fabricant de cuptoare și magazin de cuptoare de lut

Alba-Iulia (Gyulafehérvár)

Recomandă on. public din loc și jur magazinul lui bogat asortat cu cuptoare de olane și maiolică, sigure de foc, în stil modern și în diferite culori, cu aparat de fert în grabă, 25% economie în material de încălzit. — Pregătește, reparaază și clădește căminuri și vetre de fert. Comandele din provincie se execută grabnic, punctual și cu prețuri convenabile, pe lângă garanță de 2 ani.

K1 122-60

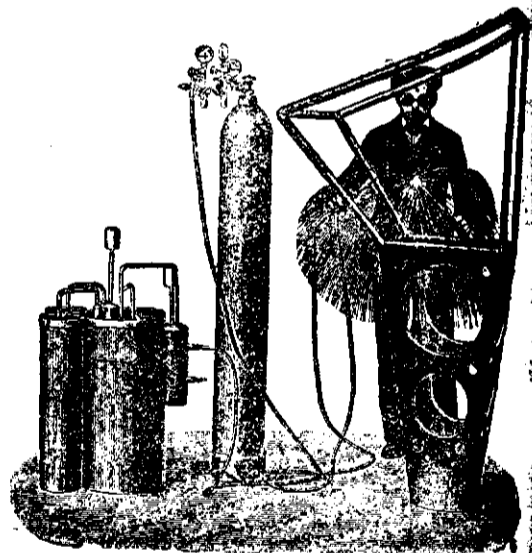
Prima fabrică pentru lipit și tăiat cu autogen.

Körmendy Ferencz és Tsa

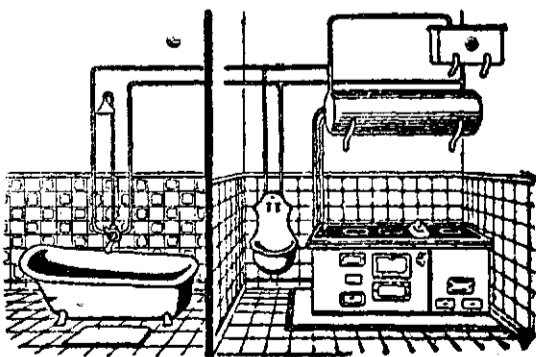
BUDAPESTA, IX. Üllői út 117 szám.
Telefon 20-59.)

Invenție ungurească, brevet propriu!
Pistolul cu pocnește! Pistolul nu se încălzește!

Specialități pentru aranjarea lipirei autogen. Primește spre lipire orice obiecte de fier și metal, precum și cazane, apoi execută recitoare de apă, boilere și corpuri recitoare.

(Ko 199-120)

Bruno Widlasch,

lăcătușerie artistică pentru mașinării și zidiri. — Atelier special de instalațiuni pt. lumină electrică, apaduct, aranjamente pt. băi, canalizări și closete.

SIBIU, Fingerlingsgasse N. 3.

Oferă cele mai solide lucrări: porți de fier, trepte (scări), balustrade și îngrediri de morminte după desen sau după planul propriu; cuptoare și cazane, montări și transmisiuni pentru orice fel de mașini. Aranjări complete de closete pentru canalele din orașe. Instalări de băi, apaducte și canalizări. Depozit de fântâni de apă (construcții proprii), cari s'au adeverit de cele mai bune până acum. Closete patent acutițe de înghet, montate gata, cari în cursul iernii trecute n'au înghetat în liber nici la un gr de 28 grade, liferez cu garanție pe 5 ani.

(Vi 159-60)

Cea mai perfectă execuție de instalări de lumină electrică, telefoane și telegrafe. Vânzare de cazane de aramă și țincuire. — Protecție și planuri grați și prompt.

Pomana porcului

se ține în fiecare Sâmbătă la „Iános Vitéz” strada Weitzer Iános, palatul greco-catolic. Bucătărie excelentă, mâncări gustoase, vinuri curate de Méneș și Giroc. Serviciu conștient și prompt. Prețuri foarte ieftine.

Rog binevoitorul sprijin

cu stimă deosebită :

Stefan Sütő,
ospătar.

(S 522-3)

Premiate cu medalie de aur.

Roate de tors

Cea mai mare fabrică pentru articlii de lemn și de galantarie provăzută cu motor electric.

Emil Krauss,

U-Hermannstadt-Nagyszeben Margarethengasse nr. 5.

Execută cele mai bune roți de tors, din lemn bun și uscat, cu liniștit, pentru fiecare bucată se dă garanță.

Totodată îmi permit a aduce la cunoștința stim. mușterii că orice lucrări în branșa mea. Lucrări solide și ieftine.

(K 123-)

Expozitia internaț. de modă, Paris 1911: Grand Prix și și med. de aur.
Expozitia universală din Roma 1911: Grand premiu și medalia de aur.

La „Croitoria universală”

PETRAȘCU

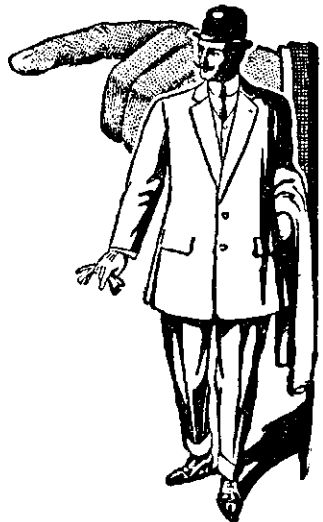
BIU, strada Cisnădiei 30.

Telefon nr. 172.

Croitorie civilă și militară.

are depozit de stofe engleze și țigane, precum și totfelul de articole militare.

(4-30)

Pregătesc

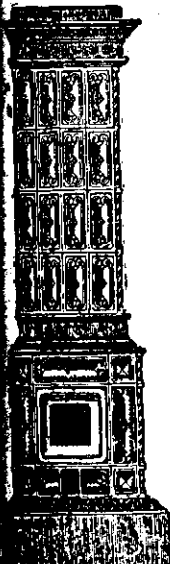
(Ma 146-30)

cupatoare de teracotă, căminuri, vase, glas- tre, cu prețuri moderate.

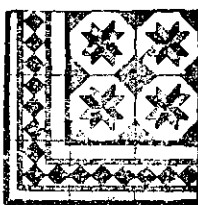
Pentru durabilitatea lor garantez. Primesc și repararea cupatoarelor vechi și în provincie. Rugând sprijinul mult onor. public:

Magyar István

fabricant de căminuri și artic. de lut
Temesvár-Gyárvaros Kém-utca n-rul 16.

(Ma 131-60)

Mandler János

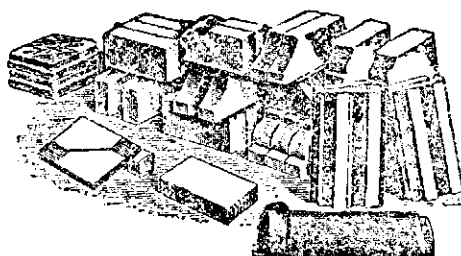
intreprindere de beton, piatră artificială și teracotă

SZEGED, strada Bihari nr. 1.

Primește spre executare totfelul de lucrări în branșa lui, și anume: teracotă, canalizare, betonare, conduct

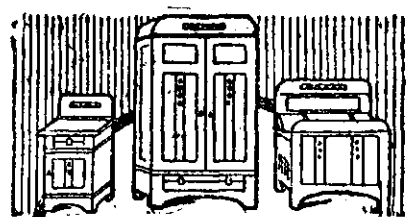
de țevi de lut și ciment, uscarea pereților umezi, trepte (scări) de piatră artificială, pereți, conuri „Rabitz”, inele pentru fântâni, bazenuri, fântâni arteziane și vâlale executate neexceptionabil și cu prețurile cele mai moderate.

cu prospecte servese gratuit.

FABRICA DE MOBILE

care formează proprietatea mea în țermița din Aiud, fabrică de mobile nou aranjată și magazin, precum și întreprindere de pompe funebre
Urmasul lui Baumann Arnold

LAHN KÁROLY, Alba-Iulia

(Gyulafehérvár) vis-à-vis de Tribunal.

Magazin de aranjamente, dela cele mai simple până la cele mai frumoase, pentru prânzitoare, dormitoare saloane și camere, covoare, perdele și învălitoare de masă, matrațe de foi cu cadru de lemn și fier. — Serviciu prompt și conștient cu prețurile cele mai convenabile. Pentru durabilitatea mobilelor executate în fabrica mea ofer garanță.

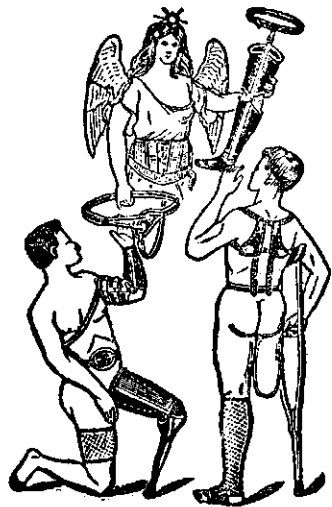
118-30

Recomandate de către cei mai renumiți medici

Bandaje

picioare artificiale, corsete, legătoare pentru pânțec, irigatoare, stropitoare, suspensorii, îndreptătoare, ciorapi de gumă, vată (bumbac), legătoare și articlii pentru holnavi precum și cele mai excelente prezervative franceze pentru femei și bărbați, se vând cu prețuri ieftine la

LEINER GYULA, bandagist
Brașov, str. Mihael Weis nr. 13.

(Le 158-26)

Matutsek József

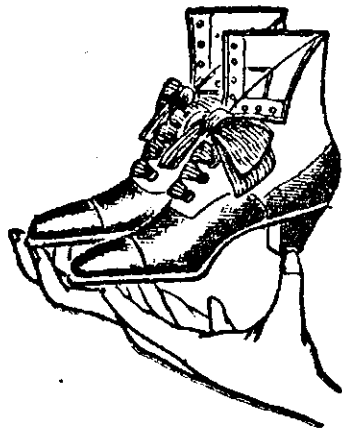
Kolozsvár, Szentegyház-u. 3.

Recomandă depozitul său bogat asortat cu totfelul de

încălțăminte

bărbătești și femeiești executate în atelierul propriu.

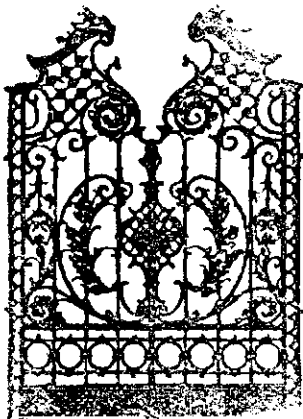
Comande din provincie, după măsură sau că trimițând o gheată veche care-i șade bine se pregătesc prompt și din material bun, trainie și la modă.
(Ma 443-)

MAÁR LAJOS és Testvére

fabrică de artelii de lăcătuşerie

ORADEA-MARE (Nagyvárad) strada Teleky n-rul 45.

Executăm: vetre de fert, uşi din fier vărsat, uşi pentru cuptoare, ținătoare de clădiri, uşi pentru cuptoare de copt, uşi pentru căminuri, cuptoare de tinichea.

Catalog de preţuri la dorinţă se trimite gratis.

(Ma 426--)

P. T.

Aduc la cunoştinţă mult stim. Doamne că mi-au sosit în depozit cele mai noue pălării elegante de velour, catifea, plisă şi de păslă (Filz). Recomand în atenţiunea binevoitoare depositul meu de pălării asigurând de un serviciu conştiinţios şi foarte ieftin. Am în depozit şi pălării de doliu.

Cu stimă: (L 526--)

Lázár Cz.

Salon de pălării pentru doamne

ARAD, piaţa Andrássy-tér.

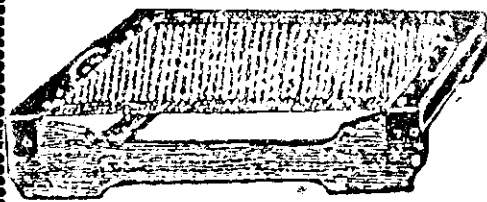
KIKTA ISTVAN, atelier de pictură
 Budapest, VIII. Kozsoru-u. 17
 Inimă iau îndrăzneala a atrage atenţiunea on. public asupra atelierului meu de pictură de sticlă.
 Ca specialist fac sticlă pentru saloane, pictură de lux pe geamuri de biserică, verande şi sufragerii.
 Mai departe plumbuit de artă, gravuri pe sticlă şi rame de aramă, precum şi alte obiecte în branşa aceasta.

Ki 41--

LEOPOLD KÖBER

LĂCĂTUŞ PENTRU CLĂDIRI ŞI LUCRĂRI DE ARTĂ şi atelier pentru aranjamente cu gaz, apaducte şi canalizare
 MEDIAŞ (MEDGYES) str. Alsó Kovács n-rul 23.

Execută orice lucrări şi reparări în această branşă şi anume: lucrări de fier pentru clădiri, porţi de fier, graţii pentru morminţi, vetre de fier şi

(K 464--)

matraţe de fier, din material foarte bun, apoi introducerea de apaducte şi canaluri cu preţuri ieftine şi pe lângă garanţă.

Leitner Sándor

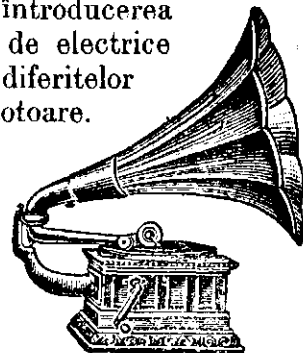
mechanic şi electrotehnic

Cluj-Kolozsvár, str. Deák Ferencz nr. 30.

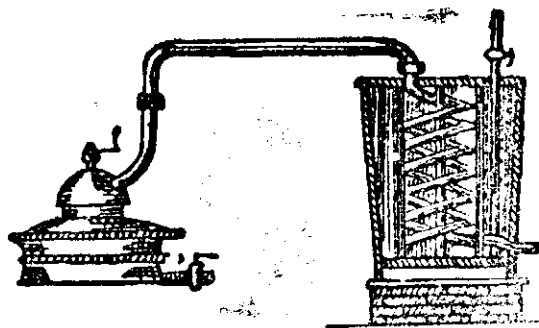

(Le 56-30)

Vinde şi repară pe lângă preţuri moderate: casse de bani, biciclete, maşini de cusut, gramofone şi maşini de scris. Primeşte orice muncă de bransă, precum: introducerea soneriilor, a luminii de electrice şi a diferitelor motoare.

CAZANE pentru ferberea rachiiului

Aranjamente pentru fabrici de SPIRT.

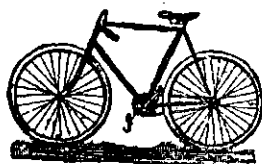
MAŞINI pentru strecuratul vinului şi pentru opărirea vaselor.

Preţuri moderate! Condiţii favorabile de plătire!

MAGYAR RÉZMŰÁRUHAZ, RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Ujpest, Strada Gyár nr. 15. (Ma 164-30)

I 192-60

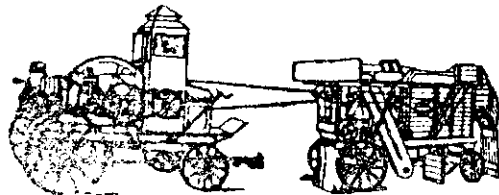

O. Ilioviciu

lăcătar artistic de maşini, motoare şi edificii

Bistriţa-Besztercze.

Execută totfelul de lucrări în branşa zidăriei şi lăcătuşeriei precum şi ferării pentru zidări noi, porţi de fier, balcoane, trepte, garduri pentru morminte şi maşini de gătit. — Reparează pe lângă garanţă orice fel de maşini agricole, motoare, maşini de cusut, biciclete, cumpene — cu preţurile cele mai convenabile. □

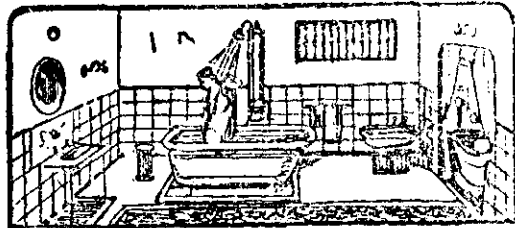

EDUARD LEXEN,

finichişiu şi anteprişă de instalaşii

Braşov, Atelier: Strada Lungă Nr. 68. Prăvălie: Strada Gâbel Nr. 2. Telefon Nr. 334.

Se recomandă pentru pregătirea muncii de tinichişiu şi galanterie, edificii, precum coperişe, şi învelişuri de turn, ornamente de metal, pentru bucătărie, dulapuri pentru gheaţă, vase pentru spălat şi altele. Specialist în apaducte la case, canalizare, conducerea de gaz de iluminat, şi instalarea camerelor de baie.

Lampe de carbid de totfel, dela 3 coroane în sus. — Engroşiştilor li-se dau rabat. Depozit bogat în vânl scâldat, cămine, closete. Serviciu conştiinţios. Preţuri moderate. Reparaşii prompte.

Capital social Cor. 1.200.00

Telefon nr. 188.

Post sparcassa ung. 29,3.

Banca generală de asigurare

societate pe acții în
Sibiiu — Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI” și PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII”.

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbaii de încredere ai societății. — Prospecte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și cu legături — pot fi primite oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare” dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cel interesat să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare” DIRECTIUNEA: SIBIIU—NAGYSZEBEN (CASA „ALBINA”).
AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ÁBAD, BÉ.
KÉS, CSANÁD, BIHOR, TIMIȘ, TORONTÁL, CARAȘ-SEVERIN **Arad str. Lázár Vilmos nr. 2.** Telefon nr. 850.
(Ba 240—156)

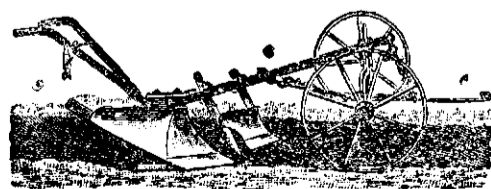
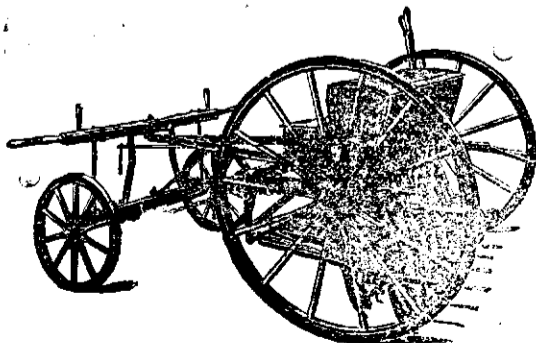
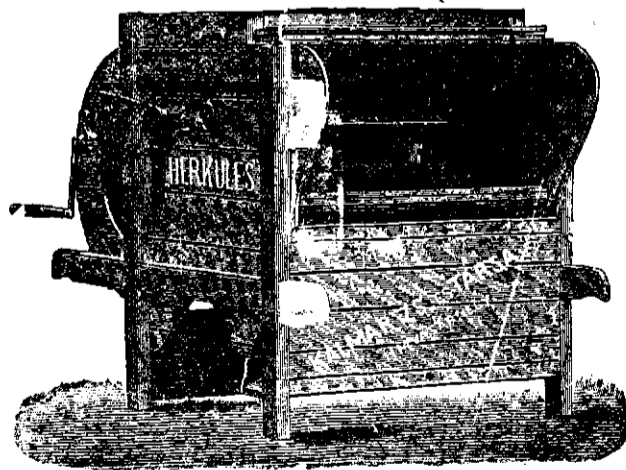
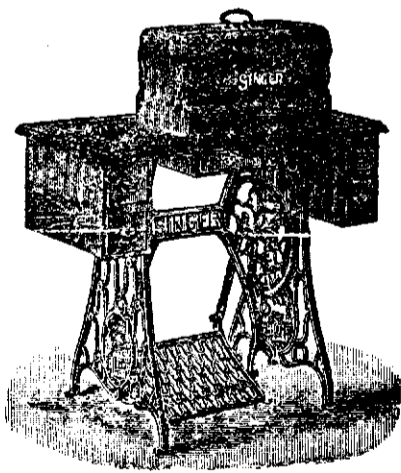
MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5—6. Telefon nr. 608.

Atrag atențiunea on. pu-
blic asupra marelui meu
magazin de totfelul de ma-
șini agricole cum sunt:
mașini de sămănat, tree-
rat, pluguri grape, preșuri,
și mori de struguri, ma-
șini de cusut.

Mai departe reconstruez
tot felul de Locomobile
să umble singure.

Nouă tipografie românească în Arad, strada Zrinyi Nr. 1a.

Tipografia „Concordia”

atelier tipografic al ziarului „ROMÂNUL” și al
foii populare a partidului, „POPORUL ROMÂN”

Anunță cu adânc respect onoratului public românesc în-
trarea sa în activitate, în serviciul cultural al neamului,
stând la dispoziția comitetului nostru național. :: ::

Provăzută cu aranjament tehnic modern, care
fi dă putința să execute lucrări alese și
○ ○ artistice în ale tipografiei, ○ ○

Tipografia „Concordia”

are afară de mașina mare, cu care se tipăresc
organele publicistice ale partidului nostru națio-
nal, încă două mașini, noi, apte pentru executarea
celor mai fine lucrări grafice :: :: :: ::

Tipărituri de bancă, tot soiul de tipărituri pentru birouri
avocațiale, invitații, anunțuri și orice fel de tipăritură se
execută solid, frumos și se compută cu prețuri moderate la

Tipografia „Concordia”

Roagă onoratul public românesc pentru binevoitorul sprijin.

Telefon pentru oraș și interurban Nr. 750.